

פ"ת	צפת	ב"ש	אלעד	ב. שמש	אשדוד	חיפה	מודיעין ע.	בני ברק	ירושלים	עיר
18:48	19:02	19:08	18:58	18:51	19:07	19:02	19:00	19:09	18:51	כניסת שבת
20:06	20:05	20:04	20:05	20:04	20:06	20:07	19:55	20:06	20:04	יציאת שבת
20:39	20:43	20:41	20:39	20:42	20:40	20:43	20:31	20:41	20:42	ר"ת

בס"ד לקראת שבת מלכתא

הלימוד השבועי לנבחני דרשו

לפרשת ראה בא - כז אב | דף היומי - סנהדרין כח - לד | משנה ברורה - סימן רמ"ח אמצע סעיף ד' "ואם נכנס" עד סימן ר"נ אמצע סעיף א' "ואפילו" | מוסר - פרק ז' עד פרק ט' | קנין חכמה - 'אמר החכם' עד שער החניפות 'השביעי'

יום המיישי י"ח אב תשע"ז | פניני פרשת עקב | תקציר שבועי ה'דף היומי בהלכה'

Dirshu
דרשו ד' ועוז
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

בוקר אחד, בשנותיו האחרונות של סבא, נכנס לחדרו תלמידו רבי אברהם הורביץ, והנה הוא רואה מחזה חריג ביותר: ליד שולחנו של סבא יושב אברך צעיר וסועד את לבו, וסבא עומד עליו לשרתו...

הרבנית ר. צביון על הסבא הגדול מרן הסטייפלער זצ"ל לרגל יום ההילולא כ"ג באב

תורה ורק תורה

בכל עת ובכל שעה ראינו את סבא לומד - זה מה שעשה בכל שעות היממה. לפעמים עסק בתורה מתוך ייסורים גדולים. גם כשהיה חולה וגופו להט מחום, לא פסק מלימודיו. "אמנם קשה לי ללמוד", אמר, "אך יותר קשה לי שלא ללמוד... לו הייתי לומד רק כשנחו לי, הייתי נותר עם הארץ גמור". פעם אף התבטא: "העינוי הגדול ביותר שיש לי בתשעה באב הוא שלא ללמוד..."

סבא הסטייפלר היה חרד מביטול תורה ולו לרגע קט, וגם בלילות שבת, כששרר חושך בבית, היה יושב ומשנן משניות בעל-פה. מימי בחרותו ועד סוף ימיו לא היתה שנתו מסודרת - הוא היה לומד ולומד עד שנפל בעייפותו על מיטתו או על הסטנדר. מחזה שכיח היה לראותו מנמנם על כיסאו כשפיו ממלמל משניות. לעיתים היו מוצאים אותו בבוקר השכם כשהוא עדיין שקוע בתלמודו; הוא למד ולמד עד אשר הגיע

זמן קריאת שמע של שחרית... כבר בשנות בחרותו בנובהרדוק יצא שמו בכל עולם הישיבות כמי שלומד בהתמדה סדרים של שלושים שעות רצופות!

בספרו 'תולדות יעקב' מצטט אחי רבי אי"ש את סבא: "יש הסוברים שאפשר להשיג השגות גבוהות בכל מיני אמצעים ודרכים, ואינם יודעים כי עיקר גדלותו ורוממותו של האדם באה לו אך ורק על ידי לימוד התורה".

אכן, על ידי לימוד התורה בעמל ובמסירות נפש מוחלטת בכל מצב וללא כל תנאי, התעלה סבא, התגדל והתרומם, וזכה לכל

המעלות של העוסק בתורה לשמה.

לנערי בר-מצוה שבאו להתברך מפיו היה עורך חישוב, כי יכולים הם להתמיד וללמוד מדי יום במשך שנים עשרה שעות (שמונה שעות לשינה, שעתיים לתפילה, שעתיים לאכילה ולשאר צרכים, והיתר ללימוד). הוא אף נהג להזהיר את בני התשחורת, כי אם ילמדו רק שמונה שעות ביממה, ויבטלו ארבע שעות, או-אז תגרום הבטלה להפסד של כל תורתם, חלילה, בבחינת "אם תעזבני יום-יומיים אעזבך".

עם זאת, הסביר פעם לאחד משואלי, כי על ידי לימוד יומי בן 12 שעות יכול אדם להיחשב 'תלמיד חכם', אך ודאי שאין די בזה כדי להיות 'גדול' באמת...

אכן, מי כסבא יכול לומר כן!
'בכל דרכך דעה'

אם נבקש למצוא אדם אשר קיים את הפסוק 'בכל דרכך דעה', וכל מעשיו היו לשם שמים על פי רצון ה' - הרי עומדת לנגד עינינו דמותו המאירה של סבא. כל פסיעה וכל תנועה שלו היו מחושבות מתוך יראת שמים מופלגת, ומפני כל אלו זכה גם לסייעתא דשמיא. אפילו נושא שולי כעישון - כמה דקדוקים וזהירויות היו כרוכים בו! סבא היה מעשן מפעם לפעם. הוא הורגל בכך בבחרותו כאשר לא היה לו מה לאכול, והסיגריות השיבו את נפשו הרעבה. אמנם בהיותו חתן כתב לו החזון איש: "הנני חושב כי עישון הטבק קשה לנשימה ומעבה את מקום הריאות, ולכן יש לפרוש מזה". (החזון איש כתב זאת עשרות שנים לפני שנודע כי העישון מסוכן מאוד!) אולם סבא הסביר לחזון איש את הצורך שלו בעישון. רק בשנותיו האחרונות חדל מלעשן. והנה נוכל לראות עד כמה דקדק ונזהר סבא בנושא זה: כבר בבחרותו קיבל על עצמו שלא לבקש סיגריה מאיש. סבא נזהר מאוד שלא להדליק את הסיגריה מנרות בית הכנסת. בהיותו בשיבה הקפיד שלא לפתוח את התנור כדי להדליק את הסיגריה, שמא ימעט את חומו. בפסח לא עישון

המשך בעמוד 8 >>>

הבחנתי בכדור אש ענק, וסבור הייתי כי מדובר בפצצה אטומית תת קרקעית. כבר לאחר הזעזועים הראשונים יצאנו החוצה, שם ניגש אלי אחד השכנים היהודיים ושאל: "יצחק, איזו ברכה יש לומר על רעידת אדמה?"

הרב יצחק זילבר זצ"ל על העולם שעומד על התורה

בתים הרוסים אולם האנשים עצמם היו בריאים ושלמים! בעיתונות פורסמו נתונים קשים על למעלה משבע מאות רעידות משנה! רעידת האדמה נמשכה מספר ימים והיתה קשה ביותר. ובכל זאת, עשרה אנשים בלבד נהרגו בעיר. אז הבנתי את משמעות המילים: "... העולם עומד, על התורה..." התורה היא היסוד, ולכן אלו היו התוצאות.

הבריות אינם רוצים לראות ניסים ומעדיפים לעצום עיניים בפניהם. הרמב"ן כותב בסוף פרשת בא, כי ניסים גלויים עוזרים לראות ניסים נסתרים. יסוד האמונה הוא להכיר בכך, שכל המתרחש בעולם – נס הוא.

קחו לדוגמא את מלחמת המפרץ הראשונה, שארעה בשנת תשנ"א (1991). שלושים ותשעה טילי סקאד נשלחו בידי עירק לעבר ערים בישראל, כאלו המיושבות בצפיפות גבוהה. מלחמת העולם הוכיחה, כי הפצצת ערים גורמת למספר עצום של קורבנות, והנשק המודרני, הסקאדים, מסוכן עוד יותר. ובכל זאת, ולמרות הנזק האדיר מטילי הסקאד – מת רק אדם אחד מפגיעה ישירה!

מומחי צה"ל הכינו בעת המלחמה את בתי החולים לקליטת מאות, אם לא אלפים של נפגעים בכל התקפת סקאדים יחידה, הם שיערו את הנתונים על פי מלחמת אירן-עירק, בה כל טיל שנפל על טהרן הרג שמונה עד עשרה בני אדם, זאת מלבד המספר הגבוה של הפצועים קשה. (הנתונים נלקחו מספרו של סם ופר "טילים, מסכות וניסים").

ההתקפות העירקיות על ישראל החלו בתחילת חודש שבט ונמשכו עד אמצע אדר, הן גרמו להרס של מאות דירות. באחת התמונות, אותן ראיתי, נראה בניין בן שלוש קומות הרוס לגמרי מפגיעת הטיל ומתוכו בצבצו פניו של אדם, לכוד בין ההריסות. אך חי ונושם. אחר כך נמצאו שם בני אדם נוספים, כולם חיים. וכך אירע לא פעם ולא פעמיים, אלא שלושים ותשע פעמים! אגב, העונש של שלושים ותשע מלקות מגיע על פי דין תורה לחוטא, העובר על מצוות התורה...

מומחים לענייני צבא באירופה ערכו מחקר השוואתי בין תוצאות ההפצצה של לונדון על ידי גרמניה במלחמת העולם השנייה (הבליץ), לבין ההתקפות העירקיות על אירן ועל ישראל.

הם ניתחו את דברים ונשארו עם שאלה פתוחה: למה כמעט לא היו נפגעים? הם הודו, כי מדובר בעובדות מדהימות ונמנעו מהבעת חוות דעת מקצועית. האין כל זה נס הוא? וכי ניתן לומר כי מדובר במקרה ותו לא?

(מתוך 'להשאר יהודי')

"את גדלו את ידו החזקה, וזרעו הנטויה" (דברים י"א, ב') בשנת תשכ"ו התחוללה בטשקנט רעידת אדמה חזקה.

לפני שנה האדמה הבחנתי בכדור אש ענק, וסבור הייתי כי מדובר בפצצה אטומית תת קרקעית. גם אשתי חשבה כך. למעשה ייתכן מאוד שרעידת האדמה פרצה בשל סיבה מלאכותית, שהרי לא יכולנו לבדוק את רמת הקרינה הרדיו-אקטיבית בשטח. כך או כך, שבעים וחמישה אחוזים מהבניינים האלו נפגעו באירוע הקשה ההוא!

האירוע התחיל לקראת בוקר. כבר לאחר הזעזועים הראשונים יצאנו החוצה, שם ניגש אלי אחד השכנים היהודיים ושאל: "יצחק, איזו ברכה יש לומר על רעידת אדמה?" "הוי!" נזכרתי בבהלה. "אפילו לא חשבתי על כך! שכווח וגבורתו מלא עולם!"

בפרק הראשון בפרקי אבות נאמר: "שמעון הצדיק היה משיירי כנסת הגדולה. הוא היה אומר: על שלושה דברים העולם עומד: על התורה, ועל העבודה, ועל גמילות חסדים." בזמן הפורענות יכולתי לראות זאת במו עיני. דומה כי בכל רחבי ברית המועצות לא היתה באותם ימים קהילה מלוכדת ובעלת חיים יהודיים תוססים כמו בטשקנט. פעלו בה מספר בתי כנסת, גם כמה מקוואות בסתר, ונעשו בה מעשי חסד רבים. כשבעה-שמונה שוחטים היו בעיר, מספר גבוה ביותר יחסית לזמנים ההם, שניים-שלושה מהם עמדו באופן קבוע בשוק. אחד מהם, בנימין השוחט, נהג להציע לשחוט חינם בכל עת בה ראה יהודי קונה עוף ופונה לשוחט גוי.

אין כל ספק כי טשקנט היתה מיוחדת במינה מבחינה זו, אפילו בסמרקנד, כך נראה לי, היו חיי הדת חלשים קצת יותר. באופן כללי – בקווקז שמרו היהודים על מסורת, אך אצלנו בטשקנט היו הלימודים רציניים יותר. אותי ואת בני – תושבי העיר פשוט הכריחו ללמד את בניהם תורה!

רעידת אדמה דומה, ואף בדרגה חלשה יותר, אירעה מספר שנים קודם לכן באשחבד. ואם כי טענו כי שם היתה הרעידה אופקית ומסוכנת יותר מזו האנכית שאירעה בטשקנט, השאלה היא: מדוע שם היתה אופקית ופה אנכית? בפורענות באשחבד נהרגו למעלה מעשרת אלפי איש! ולעומת זאת, מה קרה בטשקנט? ובכן,

כבר בשעה שש בבוקר התחלתי לערוך ביקורים בבתי ידידי. זוכר אני כיצד הגעתי לביתם של קרובי משפחתנו, משפחת וולף. אפרים, אבי המשפחה, עוד שכב במיטה, מסביבו היה השטח מלא בלבנים ואבנים, אך הוא יצא בריא ושלם, ללא כל פגע. כך עברתי על פני בתיהן של עשרות משפחות יהודיות, אצל כולן נגלו לעיני

הגביר החל להרים את קולו בנימה של כעס על רבי אלחנן וסרמן, "אינך מבין? אין לי מה לנסוע ברכבת השניה. אני צריך להגיע לביתי בורשא..." ור' אלחנן בשלו: "ובכל זאת למה לך לנסוע בצפיפות, לא כדאי לך לעלות על רכבת נוחה ומרווחת?"

הגה"צ רבי ראובן קרלינשטיין זצוק"ל על השמיעה הסלקטיבית

"שמיעת האוזן" היא אחד הקניינים הראשונים שהתורה נקנית בהם, ובלעדיה אי אפשר לקבל את ה"תוכחת חיים".

...

הנה דוגמא כיצד להשמיע דברי תוכחה, ואיך לשמוע אותם: אדם שלמד עם ר' אלחנן וסרמן זצ"ל הי"ד בישיבה התגורר בורשא. הוא פנה למסחר, הצליח בעסקיו והתעשר. לימים הגיע לבקר את רבי אלחנן בביתו שליד הישיבה. ר' אלחנן לא רצה להנות מקופת הישיבה אלא רק את ההכרח שבהכרח. ראה אותו גביר את הדלות בביתו של רבי אלחנן, פנה אליו ואמר לו: "רבי אלחנן, קשה לי לראות את הדלות בביתך, הרי אני מכיר את כשרונותיך הגדולים, בטוחני שאם היית נכנס למסחר היית מתעשר יותר ממני". רבי אלחנן לא השיב לו על דבריו ופנה לשוחח עימו על ענינים אחרים. הוא ארח אותו בביתו, האכילו והשקהו. כשסיים את ביקורו, לווהו רבי אלחנן לתחנת הרכבת. היו שם שתי רכבות, אחת נסעה לורשא והשניה נסעה ליעד אחר. הרכבת שנסעה לורשא היתה עמוסה נוסעים ובשניה היו נוסעים ספורים. הגביר רכש כרטיס לורשא, עיר מגוריו.

פנה אליו רבי אלחנן ואמר: "עיניך הרואות, הרכבת לורשא צפופה ואלו הרכבת השניה ריקה כמעט לגמרי. למה לך לעלות על הרכבת שעושה דרכה לורשא, תעלה על הרכבת השניה, תוכל להתרווח במושבך ולהנות מנסיעה נעימה".

"רבי אלחנן, קשה לי לראות את הדלות בביתך, הרי אני מכיר את כשרונותיך הגדולים, בטוחני שאם היית נכנס למסחר היית מתעשר יותר ממני"

- "אבל היעד שלי הוא ורשא".
- "כן, אבל למה לך לנסוע בצפיפות, לא כדאי לנסוע ברכבת מרווחת?"

הגביר החל להרים את קולו בנימה של כעס: "ר' אלחנן, אינך מבין? אין לי מה לנסוע ברכבת השניה. אני צריך להגיע לביתי בורשא..."

ור' אלחנן בשלו: "ובכל זאת

למה לך לנסוע בצפיפות, לא

כדאי לך לעלות על רכבת נוחה ומרווחת?"

הגביר כבר לא שלט בעצביו: "אינך מבין? למה אינך שומע מה אני אומר? אמרתי לך: זה לא הכיוון שלי!"

ואז פנה רבי אלחנן אל הגביר ואמר לו: "ואתה אמרת שיכולתי להיכנס למסחר ולהצליח? זה לא הכיוון שלי!! מדוע את זה אינך מסוגל להבין?"

(מתוך 'יחי ראובן')

"וְהָיָה, אִם שָׁמַעְתָּ (דברים י"א, י"ג)

התורה נקנית מתוך ענוה ושפלות הרוח. מי שהוא כאסקופה הנדרסת, דורכים עליו ואינו מרגיש מאומה, "נפשי כעפר לכל תהיה". לא זו בלבד שזוכה לקנין תורה, שהתורה נתנת לו במתנה והיא חקוקה בליבו ותלמודו מתקיים בידו- עוד זוכה שהקב"ה מעלהו לגדולה. לעומת זאת, מי שיש בו גבהות רוח וגסות לב, לא רק שאינו זוכה לקנין תורה, אלא סופו שהקב"ה משפילו.

בישיבת ראדין היה בחור שבלט בתאוות הכבוד שלו. מרן

ה"חפץ חיים" זצ"ל רצה להעמידו על דרך הישר. קרא לו לחדרו ואמר לו: "אני רוצה לשאול אותך שאלה. הגמרא אומרת (עירובין יג ע"ב): 'כל המחזור על הגדולה - גדולה בורחת ממנו'. על פי זה ידוע המאמר בפי הבריות: 'כל הרודף אחר הכבוד - הכבוד בורח ממנו'. אמור נא לי, מה זו ההדגשה

הזאת - 'כל? הלא די היה לומר 'הבורח מן הכבוד'!"

התלמיד לא ידע לענות, והמתין למוצא פיו של הכהן הגדול מראדין. אמר לו ה"חפץ חיים": "כל? בא לרבות גם כאלה שבאמת יש בהם מעלות טובות ומגיע להם שיכבדו אותם - למשל, בחור חשוב כמוך... גם הם, אם הם רודפים אחר הכבוד - לעולם לא ישיגו אותו, כי ככל שירדפו אחריו - יברח הוא מהם..."

'כל הרודף אחר הכבוד' - יהיה מי שיהיה - 'הכבוד בורח ממנו'. וכן להיפך: 'כל הבורח מן הכבוד - הכבוד מחזר אחריו'. כל מי שבורח מהכבוד, יהיה מי שיהיה, גם אדם שאין בו שום מעלה והוא כלל לא ראוי לכבוד - בסופו של דבר הכבוד ישיג אותו. מדוע? כי אחרי הכל יש לו מעלה טובה אחת - הוא בורח מן הכבוד... ובגלל המעלה הזאת, הכבוד ירדוף אחריו ובסופו של דבר הוא ישיג אותו". כשיצא הבחור מהחדר הקיפו אותו חבריו והסתקרו לדעת: "מה אמר לך החפץ חיים?"

אמר להם: "'החפץ חיים' שיבח אותי, הוא אמר שאני בחור חשוב, יש בי מעלות טובות ומגיע לי כבוד!"

כל אחד שומע מה שהוא רוצה לשמוע... ה"חפץ חיים" מוכיח אותו - ומה שהוא שומע אלו דברי הלל ושבח עצמיים...

"אוזן שומעת תוכחת חיים" (משלי טו, לא). לכל אדם יש שתי אוזניים, אבל זה עדיין לא אומר שיש בו את מעלת ה"אוזן שומעת".

בשנת תשכ"ד טבעו 9 בנות מסמינר בית יעקב בבאר יעקב, הסטייפלער זצ"ל הגיע לנחם ולעודד את מנהל הסמינר. טען לפניו רבי משה יעקובזון זצ"ל, מאחר שבסמינר קרו לאחרונה שני אסונות בזה אחר זה, הוא רואה בכך סימן מהשמיים שעליו לסגור את הסמינר

רבי חנניה צ'ולק שליט"א בלקט סיפורים מגדולי ישראל בענייני הפרשה ודיון הלכתי בעניין ברכת המזון

את בניין בית הכנסת הגדול, ומקומות נוספים לדור בהם. חסרון רב הורגש בספרים, ומעט הספרים שהצילו עמם היו להם למשיבי נפש. בידי אחד הבחורים נמצא עותק של הספר "קצות החושן", אולם בספרו חסרו שני דפים. הצטערו מאוד הבחורים על חסרון דפים אלה. כאשר נודע הדבר לרבי חיים שמואלביץ, ישב והשלים מתוך הזיכרון את שני הדפים החסרים בכתב ידו... לאחר המלחמה, כאשר השוו את כתב ידו עם ספר מקורי שלם, מצאו כי רבי חיים כתב את הדפים החסרים בשלימות, מילה במילה ממש!

• **"ולמדתם אתם את בניכם לדבר בם"** - הרוגצ'ובר בכניסתו לשיבת סלוצק - רבי יוסף רוזין, העילוי מרוגצ'וב, התבלט כבר בגיל רך בזכרון מפליא. בגיל 12 החליט לנסוע לשיבת סלוצק המהוללת, שבה הורה אז רבי יוסף דוב (יושע-בער) סלובייצ'ק.

כשנכנס הנער והציע עצמו לפני הרב, נדהמו הבחורים והאברכים מאומץ לבו של האורח הצעיר. שאל ר' יוסף דוב את הנער הנכנס: "באילו מסכתות בש"ס אתה בקי?" למדתי לפחות חצי הש"ס, השיב העילוי הצעיר, וסבורני שאני בקי היטב בכל מה שלמדתי עד היום. באיזה חצי ש"ס אתה בקי? שאל הרב - באיזה שהרב רוצה! השיב הנער. מיד פתח ר' יוסף דוב בשאלות בסוגיות שונות של הש"ס והעילוי הצעיר ענה לכל שאלות הרב כזקן ורגיל. ר' יוסף דוב היה נרגש מאוד ממה שראה והכריז: דעו כי הנער הזה עתיד להיות גאון עצום ורבן של כל בני הגולה!! (עטרת רש"י).

• **"ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך"** - מעשה בנכרי שהחליט להתגייר. כעבור זמן רב, לאחר שעבר את כל הנחוץ מבחינת ההלכה, התייצב הלה והתגייר כדת וכדין. זמן קצר לאחר מכן התעוררה שאלה מעניינת, התברר כי גר הצדק הטרי אכל סעודה דשנה זמן קצר לפני שהתגייר, והנידון האם עליו לברך כעת ברכת המזון, או מאחר שבשעה שאכל הוא לא היה יהודי כלל, וממילא אינו צריך ואינו רשאי לברך ברכת המזון.

ברכת המזון על האכילה או על השביעה

שאלה זו מורכבת מהתחבטות בין שני צדדים, לגבי מהות החיוב בברכת המזון, כפי שמסביר החזו"א זצ"ל (או"ח סי' כ"ח ס"ק ד'), אדם המשך בעמוד 7 >>>

"וְאִמְרַתְּ בְלִבְּךָ פָּחִי וְעַצְמִי יָדִי עָשָׂה לִי אֶת הַחֵיל הַזֶּה" (דברים ח', י"ז)
פעם הגיע סוחר עצים עשיר גדול לפני ר' חיים מוואלוז'ין, וסיפר לו כי כל ממונו נתון בסכנה. "מהי הסכנה?" שאל ר' חיים. המשיך העשיר וסיפר: "אנייה גדולה מלאה עצים שלחתי למדינת פרוסיה, אולם השלטונות אינם מתירים לי להכניס את הסחורה לתוך המדינה, ומאיימים עלי, כי אם לא תפליג האנייה על עקבותיה ותחזור - יטביעוה!". "אל דאגה" הרגיעו ר' חיים "עוד תראה ישועת ה' כהרף עין!". באותו יום האמיר מאוד מחיר העצים, ובו בזמן התירו שלטונות פרוסיה לאניית הסוחר להיכנס בגבולם.

הגיע העשיר לרבי חיים, והוא מלא שמחה. "רבי" - קרא העשיר - "היום רואה אני את ההשגחה משמים! שהרי אם שלטונות פרוסיה לא היו מעכבים אותי, הייתי מקבל את מחיר העצים הישן. העיכוב היה לטובה, והוא אשר גרם שאמכור את העצים במחיר החדש, וכך הרווחתי פי כמה!". "רואה אתה" - נאנח רבי חיים - "זה ההבדל בין עשיר לעני. העני רואה את השגחת הקב"ה עליו בכל יום, ואילו העשיר, הבטוח שהוא זה אשר עשה את כל החיל אשר לו, רואה בהשגחה רק אחת לכמה שנים..."

• **"ולעבדו בכל לבבכם ובכל נפשכם"** - האסון בסמינר - בשנת תשכ"ד אירע אסון נורא בסמינר בית יעקב בבאר יעקב: תשע בנות טבעו למוות. הדבר אירע בטיול בנות הסמינר. הן ישבו בחוף ים תל אביב, ולפתע הגיע נחשול ענק וסחף אותן לתוך מערבולת שממנה לא יצאו. כתוצאה מהאסון התייסר מנהל הסמינר הרב משה יעקובזון זצ"ל ורוחו נשברה, עד שלא היה מסוגל לאכול ולשתות, אף שידע שהאסון היה שלא כדרך הטבע. כאשר ביקר אצלו ידידו רבי שלמה וולבה זצ"ל, שכנעו שאיננו אשם כלל במה שקרה, ועליו להתחיל לאכול, אך ללא הועיל. רבי שלמה וולבה התיישב לידו בסבלנות רבה במשך שעות ארוכות, וע"י השפעתו ניאות ר' משה שוב לאכול. באחד מהימים הגיע רבי יעקב ישראל קניבסקי - הסטייפלער זצ"ל לנחם ולעודד את מנהל הסמינר. טען לפניו רבי משה, שמאחר ובסמינר קרו לאחרונה שני אסונות בזה אחר זה, הראשון שריפה רצינית בפנימייה, ועכשיו טביעתן של תשע בנות, הוא רואה בכך סימן מהשמיים שעליו לסגור את הסמינר, אע"פ שהוא יודע שאינו אשם במאומה בשני האסונות שקרו. ענה לו הסטייפלער: "הסמינר והחיזוק שאתה נותן מצילים את הבנות, ולולא זאת היו הבנות הולכות לאיבוד מבחינה רוחנית, וכאשר עושים דבר טוב ע"פ דרך התורה - אין מתחשבים בסימנים!" סיים הסטייפלער את דבריו ניחומיו ושב ואמר: "הסמינר שלך הוא דבר טוב ומוצלח, עליך להמשיך ולא להתחשב בסימנים, כי אין אנו יודעים פירושם של הסימנים" (על פי 'במחיצתם') ('עזרי מעם ה').

• **"ושמתם את דברי אלה על לבבכם"** - בזמן מלחמת העולם השנייה גלו תלמידי ישיבת מיר והגיעו לשנחאי שבסין. היהודים שבשנחאי שמחו מאוד בבני הישיבה אשר חנו בגבולם, ניסו ככל יכולתם להנעים על הבחורים את גלותם בסין, ונתנו לבני הישיבה

כשהגיע הרב מפונביז' אל מרן החזון איש זצ"ל, ושאל אותו האם לעשות ביטוח לישיבה, אמר לו החזון איש "אם אתה רוצה שהישיבה תהיה מבוטחת, תביא לישיבה את ר' אלעזר, אשר חצי עולם עומד בזכותו, הוא יהיה הביטוח הטוב ביותר לישיבה"

מדמויות ההוד שהיו בישיבת פונביז' הצדיק הגאון רבי אלעזר מנדלוביץ זצ"ל – לרגל יום ההילולא כ"ה באב תשכ"ג

"כִּי אִם לְיָרָא אֶת ד' " (דברים י', י"ב)

מבוגר יותר מסבא שלהם, בכל זאת התייחס אליהם כאילו שמדבר
כאן עם איש חשוב במעלה. וכשהזכיר את שמו של הבחור, תמיד
הקדים ואמר לפני שמו את התואר ר'.

כולל קרוב לבית

מעשה באחד מהאברכים שבכולל פונביז' מהימים ההם, שבאחד
מהימים ניגש אליו ר' אלעזר ואמר לו "לדעתי נראה שכדאי לך
לעבור ללמוד בכולל של ישיבת סלבודקא". מה קרה? התפלא
האברך, מה לא טוב בשבילי בכולל פונביז', מדוע כדאי לי לעבור
לסלבודקא?

האברך הזה היה גר ברחוב בן פתחיה סמוך ונראה לישיבת
סלבודקא, אמר לו ר' אלעזר "מן הראוי שאברך צעיר ילמד
בכולל שקרוב לבית, ההרגשה של האישה יותר טובה
כאשר היא יודעת שבעלה קרוב לבית. וכיון שאתה גר
סמוך לסלבודקא, אני חושב שיותר טוב שתלמד שם,
שזה יותר קרוב לביתך". המרחק מסלבודקא לפונביז'
הוא מרחק של כמה דקות הליכה בלבד, ובכל זאת
ר' אלעזר בהרגשיו הדקים חש וחשש, שגם הדקות
המועטות הללו יכולות להשפיע על ההרגשה בבית,
עד כדי כך שמעצמו ראה צורך לגשת לאותו אברך,
להעיר לתשומת ליבו את הדברים הללו, ולייעץ לו
שכדאי לו לעזוב את המקום והחברה שהכיר עד כה,
ולעבור לכולל יותר קרוב לבית.

משכיל אל דל

יום אחד ניגש ר' אלעזר אל אחד מהבחורים שהיו עימו בקשר,
ואמר לו "אני צריך נסוע היום לתל אביב, האם תוכל להתלוות אלי?"
ר' אלעזר לא פירט מדוע ולמה, מה יש לו בתל אביב שנצרך
לנסוע לשם - סתם ולא פירש. הבחור שמח על ההזדמנות שנקרתה
לפניו, ומיד השיב בחיוב מתוך מחשבה שבוודאי יזכה בכברת דרך
הזו לשמוע ממנו דברי תורה ומוסר, וללמוד מדרכיו ומהנהגותיו.
וכך מדיבור למעשה יצאו שניהם לדרך, נסעו לתל אביב, כאשר
ר' אלעזר מורה את הדרך היכן צריך ללכת. עד שהגיעו לפתחה
של אחת מהחנויות הנמצאות בתוככי העיר. ר' אלעזר נכנס לתוך
החנות, ניגש אל בעל החנות, והוא, שהיה לו הכרות עימו, הוציא
סכום כסף גדול, ומסרו לידי ר' אלעזר.

בעל החנות הכיר את ר' אלעזר, לא ידוע מהי ההכרות שהיתה
ביניהם, אבל הוא כבר ידע שאם ר' אלעזר בא, צריך לתת לו סכום
הגון שהרי הוא לא בא סתם. ר' אלעזר הודה לו ויצא מהחנות. מיד
כשיצא והכסף בידו, לקח את צרור הכסף בשלמותו ואמר לבחור
שהתלווה עימו, שהיה באותם ימים חתן, בין האירוסין לחתונה,
"קח את הכסף בשבילך להוצאות החתונה". הבחור ניסה לסרב,
אבל ר' אלעזר לא הסכים לשמוע, והתעקש למסור לו את הכסף.
ומיד לאחר מכן חזר בחזרה את כל הדרך לישיבה בבני ברק.

המשך בעמוד הבא >>>

מדמויות ההוד שהיו בישיבת פונביז' היה הצדיק הגאון רבי אלעזר
מנדלוביץ זצ"ל. מרן הרב מפונביז' - הגרי"ש כהנמן זצ"ל דאג להביא
לישיבה כמה צדיקים בעלי יראה ועבודה, שעצם שהותם בישיבה
תשפיע על בני הישיבה לעלות ולהתעלות בתורה וביראה. באותם
ימים היו כמה גאונים וצדיקים ששרדו את המלחמה, ונצלו לבדם
כמעט ללא משפחה, והרב מפונביז' שהכירם עוד מימים עברו הביאם
לישיבה כדי לדור בה, וכדי שיהיו לבני הישיבה לדמות ולמופת.
בשנים הראשונות של ישיבת פונביז', היה הצדיק ר' אלעזר
בירושלים, ולמד בישיבת מיר. באחת הפעמים שהגיע הרב
מפונביז' אל מרן החזון איש זצ"ל, ושאל אותו האם לעשות ביטוח

לישיבה, אמר לו החזון איש "אם אתה
רוצה שהישיבה תהיה מבוטחת, תביא
לישיבה את ר' אלעזר, אשר חצי עולם
עומד בזכותו, הוא יהיה הביטוח הטוב
ביותר לישיבה". הרב מפונביז' שחיפש
להביא דמויות כאלו לישיבה, מיד נסע
לירושלים והביאו לישיבה. בשנים
הראשונות היה חדרו של ר' אלעזר
בבתי אבות יחד עם ילדי טהרן, שהיה
להם כמשגיח ומורה דרך, ואף מסר
להם שיחות מוסר בישיבה שהקים
להם הרב מפונביז'. ובהמשך השנים,

לאחר שילדי טהרן עברו לישיבה גדולה, עבר לבנין של הישיבה
באחד מהחדרים שבאגף דרום.

איש קדוש

הקדושה זרחה על פניו של ר' אלעזר, לא היה צריך להיות
מבין גדול כדי לראות שמדובר באיש קדוש וטהור. כל כולו היה
שקוע בעבודת ה', כל 24 שעות היממה היו אצלו קודש קודשים
בעבודת ה' ובתורתו.

ר' אלעזר מצידו הסתיר את עצמו, כלפי חוץ לא הראה כלום
מפנימיותו, התרחק כמטווחי קשת מכל סממן שיכול היה להעיד
על פנימיותו. אבל עם כל זאת ראו בו כולם דמות של צדיק נשגב,
קודש קודשים. אדם שמעוטר בכל המעלות העליונות, ואת כולם
הוא השיג ברמה גבוהה עד מאוד.

כבר בעת שבתו בקלם ראו בו את צדקותו הגדולה, וכבר אז היו
שקראו לו "ר' אלעזר בטחון", על שם האמונה והבטחון בה' שהיו
בו בצורה מופלגת.

מכבד את הבריות

כשהיו בחורים מדברים עימו, תמיד דיבר עימם בלשון כבוד,
ובביטויים כאלו שהיה נראה כאילו ומדובר כאן באנשים גדולים
ומופלגים. אפילו שהוא היה כבר זקן מופלג, ויכול היה להיות

ה"דברי חיים" מצאנו הכין עצמו לתפילה בסילודין. הגיע שוטר העיירה. וצריך שנדע, בעיירות המרוחקות היה השוטר כל יכול, ברצותו מטיל קנסות, ברצותו אוסר וכולא, והמראת פיו כמרידה במלכות. ראהו הרבי וחוזרו פניו: "מה רוצה הגוי", שאל

הגה"צ רבי אהרן טויסיג שליט"א על עבודת ד' של גדולי עולם

אמר הרבי: "אמרו לו, שיגש אל רבי אהרון", בנו הצדיק רבי אהרון מקרייז - צאנו זצ"ל, היה הממונה על עסקי חצר הקדש. הפנו אליו את השוטר, והלך.

הרבי חיזור כסיד, ענינו קמות וכל גופו רועד. לא הבינו. בתחלה נרעש, כי מי יודע מה בפי הערל, איזו גזרה ינחית. אבל התברר שלחנים הבעית, גביית מס ותו לא. אם כן, פחד שוא פחדו. מדוע אין הרבי נרגע, מדוע אינו ממשיך בהכנה לתפילה. נענה הרבי ואמר: הן זו ההכנה לתפלה! -

מבינים אתם, כשראינו נבהלת. הוברר שלשוא. פנה והלך, וחשבתי לעצמי: ממי נבהלתי. מי אני, ומי הוא. אני יהודי בן לאבות הקדושים ולעם הקדש, בן יקר לבורא יתברך. והוא מה, מגויי הארצות ומשפחות האדמה. אני יודע ספר, הוגה בתורה הקדושה, עובד ה' ומקיים מצוותיו. והוא מה, בער ונבער, עם הדומה לחמור. איפה אני ואיפה הוא, ממי נבעתי אפוא -

אבל גלם מגשם, אפס מאפס, כיון שלבש מדי הקיסר מיצג הוא את הקיסר, וכל הממלכה מיצגת על ידו, ובדין הוא שיפחדו מפניו - אם כן כשאני עומד להתעטף בטלית ולהניח תפלין הרי עומד אני להתעטף

במדי הבורא יתברך, כחיל בצבאו וכשוטר בשרותו. מכך נרעשתי! וזהו שאמרו (בבא בתרא עה ע"ב) עתידין צדיקים שנקראים על שמו של הקדוש ברוך הוא, שנאמר: "כל הנקרא בשמי" (ישעיה מג, ז). ובירושלמי, ספרו שהביאו לסטים לפני אלכסנדר ודנו למיתה. שאלו לשמו ואמר: אלכסנדר. אמר לו: הואיל ושמן כשמי, תפטר. ואמרו: ומה מי ששמו כשם בשר ודם נצול, הקרוי על שם הקדוש ברוך הוא על אחת כמה וכמה. זהו שנאמר: "כל אשר יקרא בשם ה' ימלט" (יואל ג, ה)!

(מתוך 'מקרבן לתורה' הגדה של פסח)

"וְלַעֲבֹד אֶת ד' אֱלֹהֶיךָ בְּכָל לִבְּךָ וּבְכָל נַפְשְׁךָ" (דברים י', י"ב)

הגאון בעל "חמדת שלמה" זצ"ל, רבה של ורשה, עיר ואם בישראל, מתמיד עצום היה, וטרוד בכל עניני העיר. לפיכך, גם אם בא לשמחות היה מקצר ועולה, מאחל מזל טוב מברך ויוצא. פעם הגיע לחתונה, והמחותנים אינם קרובים, ואינם מקורבים. קבלו פניו ביותרת הכבוד והושיבוהו בראש, ועלה וישב והאיר ה'מזרח'. ותמהו, מה ראה לחרוג ממנהגו, הלא כל רגע יקר לו. הסוד נתגלה על ידי המחותר, שספר שה"חמדת שלמה" הודיעו, שהגיעה אליו בקשה מרבם של ישראל, הגאון הקדוש רבי עקיבא איגר זצ"ל.

בהיות שהמחותן הוא קרוב רחוק שלו, ונאמר: "ומבשרך [מקרובך (רש"י)] לא תתעלם" ואמרו (יבמות סב ע"ב) שנאמר על המקרב את קרוביו "אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני" (ישעיה נח, ט). והואיל וקשה לו להשתתף בשמחתם בעצמו, מבקש הוא מה"חמדת שלמה" שיהיה שלוחו -

אמר ה"חמדת שלמה": מי אני ומה אני, מול גדלותו של הגאון רבי עקיבא איגר. איך יכול אני להעז לחשב להגיע למעלתו, הן על כך נאמר: "ובמקום גדולים אל תעמד" (משלי כה, ו) אבל אם מנה אותי להיותו שלוחו, ושלוcho של אדם כמותו, רציתי להאריך זמן השליחות ככל האפשר... וזו כוונת המדרש: כשאדם מכופף עצמו

לעבודה זרה, הופך להיות מרכבה לה, הרי הוא כמותה. העושה עצמו מרכבה לשכינה, ופועל בשליחות בוראו תוך בטול דעתו ורצונו, על אחת כמה וכמה שיתקדש בקדשה של מעלה: ה' אלקיך אש אכלה, ותלמדי חכמים כל גופם אש (חגיגה כז ע"א)!

ה"דברי חיים" מצאנו זצ"ל הכין עצמו לתפילה בסילודין. הגיע שוטר העיירה. וצריך שנדע, בעיירות המרוחקות היה השוטר כל יכול, מי יאמר לו מה יעשה ומה יפעל. ברצותו מטיל קנסות, ברצותו אוסר וכולא, והמראת פיו כמרידה במלכות. ראהו הרבי וחוזרו פניו: "מה רוצה הגוי", שאל.

בררו, וענו: "טוען שטרם שולם חוב ארנונה".

<< המשך מעמוד קודם

לציונו של מרן המשגיח הגרא"א דסלר זצ"ל. פ"ג, צדיק נשגב מופלא ונסתר, משרידי בעלי המוסר, ובני עליה שבדור הקודם, כולו חסד והצנע לכת, חי כל ימיו באהלה של תורה, לא פסק פומה מגירסא, הרביץ תורה ומוסר באופן מופלא לרבים. הרב ר' אלעזר ב"ר מנחם מנדלוביץ זצ"ל מסלנט ליטא.

(מתוך 'שלמים בציון' תשע"ו)

כדי לסייע לבחור החתן טרח ר' אלעזר לנסוע נסיעה מיוחדת לתל אביב, להטלטל בטלטולי הדרך רק כדי לסייע לו בהוצאות החתונה, וכשקיבל את הכסף לא לקח מזה לעצמו מאומה, אלא בשלמות מיד מסרו לחתן. כך נתן את עיניו ולבו לעזור ולסייע במה שיכול להועיל לו.

כה נחקק על מצבתו בבית החיים "זכרון מאיר" בבני ברק (סמוך

שיעורו של מרן רבי חיים קנייבסקי שליט"א

שמסר בבית הכנסת לדרמן בליל שבת פרשת עקב כ"ג מנחם אב תשע"ו במלאת ל"א שנים להסתלקותו של אביו הגדול מרן בעל הקהילות יעקב זי"ע בענין ידיעה בחייבי חטאות

דהידיעה הוא דין מדיני הקרבן שאין הקרבן יכול להקריב לשם חטאת אלא כ"כ ברור שיש כאן חטא. והכא בענינינו שודאי נאכל חלב אף שאין ברור מי אכל שפיר אפשר להביא חטאת אבל קשה לי טובא על התירוץ החזו"א משבועות דף י"ט גבי שני שבילין הלך בראשון ונכנס למקדש והזה ושנה וטבל והלך בשני ונכנס למקדש דר"ש פוסט משום שא"ז ידיעה ע"ש, והרי התם נמי איכא ידיעה שבין שני המעשים היה חטא באותו אדם ואפ"ה ס"ל לר"ש דלא חשיב ידיעה וא"כ כ"ש בענינינו שהחטא נעשה

בין שני אנשים דלא הוי ליה להיחשב ידיעה. והיה אפשר לומר ידיעת מטמא מקדש וקדשיו שאני, אבל א"א לומר כן דהתם לקמן בשבועות מדמינן להו אהדדי לענין ספק ידיעה ע"ש וצ"ע (מתוך 'דברי שיח', תשע"ו)

תנן בהוריות דף י'. חטאו עד שלא נתמנו (להיות נשיא או משוח) ונודע להם משנתמנו ר"ש פוסט. וביאר הרמב"ן דר"ש ס"ל דהידיעה ג"כ משתתפת בגרם החיוב וכיון דכאן הידיעה היתה בזמן הנשיאות (שזה קרבן אחר) נשתנה הקרבן וא"א לחייבו כהדיוט. והקשה אאמו"ר זצ"ל ב'קהילות יעקב' דהא תנן בכריתות: שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה ר"ש אומר שניהם מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת אחת. והקשה בדעת ר"ש אמאי מביאין חטאת והא חסר כאן ידיעה דהא לא ידוע מי אכל את החלב, ואע"ג דודאי נאכל כאן החלב מ"מ אין כאן ידיעה וע"ש בקה"י שכתב ששאל ד"ז למרן החזו"א זצ"ל והשיב לו דלאו קושיא היא דודאי גם ר"ש ס"ל דידעה מעכבת, אלא דסובר ר"ש דבשניים שחטאו ונודע להם שבין שניהם היה ודאי חטא זה ג"כ חשיב כידיעה דהא ודאי בין שניהם נעשה כאן חטא. אח"כ מצאתי שכ"כ להדיא השטמ"ק בכריתות משמיה דתוס' הרא"ש ועוד ראשונים שר"ש נמי מודה דצריך ידיעה אלא דס"ל דידיעה כזאת שחטא ודאי נעשה בין שניהם חשיב ידיעה ע"ש. וביאר אאמו"ר זצ"ל דגם ר' יוסי וגם ר' שמעון מודו דהידיעה הוא חלק מגרם חיוב להקרבן אלא דר"ש ס"ל דהידיעה הוא דין על הגברא המביא את הקרבן שידע בבירור שהוא חייב חטאת ואם לא ברור לו בודאי שהוא החוטא אינו יכול להביא חטאת, ור"ש ס"ל,

« המשך מעמוד 4 »

על 'שער המלך', הראה לחותנו כי ה"חכמת אדם" מסתפק כן לגבי אונן. אדם שאחד מז' קרוביו נפטר, והוא פטור מהמצוות עד קבורת הנפטר, שאכל בעודו אונן, ושביעתו נותרה לאחר שסיים דין אונן, שיש להסתפק אם עליו לברך כעת? **ההבדל בין אונן לבין גר צדק ובר מצוה** - חותנו רבי עקיבא איגר השיב לו כי קיים הבדל ברור בין המקרים, בין נער בר המצוה וגר צדק לבין אונן. אונן הוא אדם החייב במצוות, אלא שמחמת חיובו לעסוק בקבורת הנפטר הוא פטור מכל המצוות המזדמנות לו, בשעה שחלה עליו חובת ההתעסקות בקבורת הנפטר. מעתה, כלום יש להשוות בין גר הצדק ונער בר המצוה לבין האונן? גר הצדק ונער הבר מצוה היו פטורים מן המצוות בשעת אכילתם, ולפיכך חיוב זה אינו מתפתח מעצמו לאחר מכן, כאשר סיימו לאכול. ברם, האונן הרי חייב במצוות כל העת, אלא שקיומן נדחה מפני מצוות הקבורה. אולם, בו ברגע שמצוות הקבורה הושלמה והסתיימה, אין כל עילה לאי קיום המצוות המוטלות עליו (הגהות על השולחן ערוך שם). למעשה רבי עקיבא איגר אינו מכריע בספק אם ברכת המזון היא על האכילה או על השביעה, אך החזון איש (שם) מצדד, כי ברכת המזון היא על האכילה ולא על השביעה, ממילא גר הצדק לא יברך לאחר שהתגייר, ונער הבר מצוה לא ישוב ויברך עם קבלת עול תורה ומצוות. למעשה הוא נשאר בצ"ע ('מאורות הדף היומי' ברכות מח נד גליון מס' 306) ('עזרי מעם ה'). (מתוך עלונו של הרב צולק פרשת עקב תשע"ו)

הסועד את לבו, אינו יכול לברך לאחר שהמזון מתעכל במעיו וכעבור זמן זה פגה אפשרות הברכה, והטעם לדין זה: שתי תשובות בדבר, יתכן כי לאחר מכן הברכה כבר אינה נסמכת אל פעולת האכילה שהתבצעה זמן רב כל כך לפני כן. יתכן גם, כי ברכת המזון אינה על פעולת האכילה אלא על התנוצצה - שביעת המעיים, א"כ כל עוד שהסועד שבע עליו לברך את בוראו שסיפק לו מזון ממנו הוא שבע בעת שהוא מברך. ועתה נשוב לגר הצדק. אם ברכת המזון היא על פעולת האכילה, ודאי שאינו צריך לברך, שהרי אכל בטרם הפך ליהודי. ברם, אם הברכה היא על השביעה, אין כל סיבה לכך שיימנע מן הברכה, ומיד עם התגייירו יקיים מצוה מן התורה לברך ברכת המזון. **האם נער ה"בר מצוה" יברך פעמיים ברכת המזון על אותה הארוחה?** שאלה זהה קיימת לגבי נער בר מצוה. רבי עקיבא איגר דן (בהגהות לשו"ע או"ח סי' קפ"ו) לגבי נער בר מצוה אשר סעד את לבו טרם שקעה שנתו השלוש עשרה, ועם סיום סעודתו הוא ברך ברכת המזון כדבעי. זמן קצר אח"כ הוא כבר הפך לבר מצוה, וקיבל עליו עול תורה ומצוות. האם עליו לברך שוב על סעודתו, או שמא די בברכת המזון שבירך בעודו קטן ופטור מן המצוות? ובכן, אם חיוב ברכת המזון נסוב על השביעה שבמעיו, עליו שוב לברך, שכן מעיו שבעים, והוא לא ברך עליהן, אלא ברכת המזון של קטן, מדרבנן, וכעת הוא חייב בברכת המזון מדאורייתא. **אונן שנותר שבע לאחר הקבורה** חתנו של רבי עקיבא איגר, הגר"ש בירנבוים (בעל 'מעשה חושב' תנן בהוריות דף י'. חטאו עד שלא נתמנו (להיות נשיא או משוח) ונודע להם משנתמנו ר"ש פוסט. וביאר הרמב"ן דר"ש ס"ל דהידיעה ג"כ משתתפת בגרם החיוב וכיון דכאן הידיעה היתה בזמן הנשיאות (שזה קרבן אחר) נשתנה הקרבן וא"א לחייבו כהדיוט. והקשה אאמו"ר זצ"ל ב'קהילות יעקב' דהא תנן בכריתות: שתי חתיכות אחת של חלב ואחת של שומן ואכל אחד את הראשונה ובא אחר ואכל את השנייה ר"ש אומר שניהם מביאין חטאת אחת. ר' יוסי אומר אין שנים מביאין חטאת אחת. והקשה בדעת ר"ש אמאי מביאין חטאת והא חסר כאן ידיעה דהא לא ידוע מי אכל את החלב, ואע"ג דודאי נאכל כאן החלב מ"מ אין כאן ידיעה וע"ש בקה"י שכתב ששאל ד"ז למרן החזו"א זצ"ל והשיב לו דלאו קושיא היא דודאי גם ר"ש ס"ל דידעה מעכבת, אלא דסובר ר"ש דבשניים שחטאו ונודע להם שבין שניהם היה ודאי חטא זה ג"כ חשיב כידיעה דהא ודאי בין שניהם נעשה כאן חטא. אח"כ מצאתי שכ"כ להדיא השטמ"ק בכריתות משמיה דתוס' הרא"ש ועוד ראשונים שר"ש נמי מודה דצריך ידיעה אלא דס"ל דידיעה כזאת שחטא ודאי נעשה בין שניהם חשיב ידיעה ע"ש. וביאר אאמו"ר זצ"ל דגם ר' יוסי וגם ר' שמעון מודו דהידיעה הוא חלק מגרם חיוב להקרבן אלא דר"ש ס"ל דהידיעה הוא דין על הגברא המביא את הקרבן שידע בבירור שהוא חייב חטאת ואם לא ברור לו בודאי שהוא החוטא אינו יכול להביא חטאת, ור"ש ס"ל,

יוכל להיכנס כי הרב נרדם. התחבורה לירושלים כבר פסקה בשעה זו, והאברך הבין כי ייאלץ לעשות את הלילה בבני ברק. הוא בירר אצל דודתי, שהתגוררה בדירה הסמוכה לסבא, על מקומות לינה בעיר, ומאחר שנבצר הימנה לסייע בידו (לאחרו בביתה לא יכולה בגלל איסור ייחוד), הציעה לו ללכת לבית הכנסת 'לדרמן'.

בשעה מאוחרת יותר, כשהתעורר סבא משנתו, סיפרה לו דודתי לפי תומה על האברך שנותר ללא מקום לינה. באין אומר ודברים קם סבא ויצא מן הבית לעבר 'לדרמן'. יש לזכור כי באותן שנים כבר לא ראה סבא היטב ואף היה כבר שמיעה. גם ההליכה קשתה עליו ביותר - את הדרך הקצרה מביתו לבית הכנסת 'לדרמן' היה עושה במשך זמן ארוך, כשמפעם לפעם הוא מתיישב על הספסלים שהוצבו למענו לאורך הרחוב. באותו יום לא חש סבא בטוב, ולמרות כל זאת הוא מיהר ל'לדרמן' והגיע לשם תוך זמן קצר, מבלי לעצור למנוחה.

את הדרך חזרה כבר עשה סבא הסטייפלר בלוויית אותו אברך, בקצב ההליכה הרגיל שלו: הוא התהלך לאטו, עקב בצד אגודל, מתנשם ומתנשף... סבא הכניסו לביתו, הציע לו את המיטה, ובבוקר הגיש לו ארוחת בוקר, שאלו למטרת בואו, בירכו ושלחו לביתו... (המעשה עשה לו כנפיים תוך זמן קצר מאחר שהוא היה נשמע דמיוני לפי מצבו הבריאותי של סבא באותו זמן, עד כדי כך שהעיתון 'תמורה', שהופיע אז, פרסם את הידיעה בהבלטה. משהו סיפר על כך לסבא, והוא השתומם: "יהודי מקיים מצוות הכנסת אורחים, וכותבים על כך בעיתון, מחר יכתבו עלי שהנחתי תפילין"...)

חכם הרזים

סבא היה חכם ופיקח מאוד בכל שטחי החיים וירד לסוף דעתם של בני אדם. מכתביו שנדפסו בשלושת כרכי "קריינא דאיגרתא" כוללים עצות ודברי חכמה, המעידים על הבנתו העמוקה בתורת הנפש.

פסיכולוג חרדי מארה"ב פרסם ספר ובו מכתבים שזכה לקבל מסבא במענה לשאלותיו. מכתבים אלו כוללים עצות והזכרות לסובלים מבעיות נפשיות ומצוקות רגשיות.

ושימח את אשתו

סיפר ידידו של אבא הגאון רבי בער'ל וינטרויב כי ביום שמלאה שנה לנישואיהם של אבא ואמא, ירד הסטייפלר לגינה שבחצרו (כיום חצר תלמוד תורה 'תשב"ר'), קטף שושנה נאה, ומסרה לבנו על מנת שיעניקנה כמתנה לאשתו...

דודתי מספרת, כי בהיותה כלה בימי השבע ברכות היה אביה - סבא מביא לה פרחים דבר יום ביומו, בודעו כי היא נהנית מהם. מדי ערב חג היה סבא מבקש מסבתא כי תרכוש לעצמה משהו שישמח אותה במועד. שנה אחת, בערב פסח אחרי חצות היום, נזכר כי לא ביקש ממנה זאת, ומיד יצא בעצמו לרחובה של עיר לרכוש בעבורה חפץ שישמחנה. בשעה מאוחרת זו כבר היו החניות סגורות, ורק חנות כלים אחת עדיין היתה פתוחה. סבא לא ידע למה היא זקוקה, ועל כן קנה לה מגרדת. סבתא התרגשה מאוד! הנכדים שאלו אותה האם אכן היתה זקוקה למגרדת, והיא השיבה כי לא נזקקה לה כלל, אך מכל מקום, עצם הקנייה ורצונו לשמח אותה הסב לה שמחת חג אמיתית...

סבא היה שוקד על תלמודו בלילות עד לשעות מאוחרות, ולפעמים עד עלות השחר, אולם כפי שסיפר, בשנות נישואיו הראשונות רצה להנות את סבתא, ולפיכך היה עולה על יצועו בעת שהלכה לישון, ולאחר מכן היה קם ושב ללימודו.

סבא גם היה משמח את נכדיו ו'אוסף' בעבורם את הבולים מהמכתבים שנשלחו לו מחוץ לארץ.

(מתוך הספר הנפלא 'בית אמי')

מחשש חמץ, ובשנת שמיטה נמנע למעשן שמא יש בטבק חשש גידולי שביעית. סיגרויות מאמריקה לא עישן משום ששמע על חשש כשרותי קלוש שיש בהן.

'רגלי חסידיו ישמור' - פעם בשנת שמיטה הביאו לו סיגרויות מחו"ל שאין בהן חשש שביעית. סבא התחיל לעשן, ולפתע אחזו חיל ורעדה. הוא ירק מפיו את הסיגריה וקרא: "הלא מריח כאן יין נסך! פע!" אחי רבי אי"ש החליט לברר את הדברים ביסודיות, ואחר חודשים ארוכים גילה כי אכן, בתהליך הייצור מזלפים יין על עלי הטבק...

גם בנושא זה באה לידי ביטוי השתדלותו המיוחדת ב'בין אדם לחברו' - בשנות השואה כבש את רצונו ולא עישן כלל. וכך הסביר: "חז"ל אומרים כי על האדם להשתתף בצער הציבור. אני אדם עני, בין כך הריני מסתפק במועט ואינני מרבה באכילה יתר על הדרוש לי. במה אוכל להשתתף בצערם של ישראל? אמרתי לעצמי, אחדול מלעשן, אף שהעישון נצרך לי מאוד, ובכך אצטער בצערם..."

כל צעד ושעל שלו היו

בבחינת 'תורה שלמה'. מכל

תנועה ושיחה שלו יכלו ללמוד

דין, דקדוק הלכה או מנהג.

סבא הסטייפלר היה משתמט

מלהורות הלכה אפילו לקרובים

אליו, באומרו כי על פי החזון

איש, רב השיכון הוא הגאון

רבי גדליה נדל, אך עם כל

זאת, מאות ואלפי פסקי הלכה

יצאו מפיו כבדרך אגב. תלמידו

רבי אברהם הורביץ עקב אחר

תנועותיו ככל יכולתו ורשם

כל הנהגה, הוראה או מעשה

שראה אצלו. חלק מן האוצר

הבלום שברשימותיו הדפיס

בחמישה כרכים עבים בסדרה

'אורחות רבנו'.

הזוי רץ למצווה

סבא עשה את רצון ה' מבלי לערב שיקולים של נוחות או יכולת. אם סבר כי רצון ה' הוא לעשות דבר מה, או לחילופין - להימנע מכך, שום דבר לא עמד בעדו: לא השרב בקיץ ולא צינת החורף, לא חולשה ולא מחלה. גם בערוב ימיו, בהיותו חלוש וחולה, הפך לחזק ולתקיף כאשר נזדמן לפתחו דבר מצווה.

פעם נסע סבא במונית ברחוב רבי עקיבא בבני ברק. גשם שוטף ניתך ארצה, והבריות הסתגרו בבתייהן. לפתע ראה סבא מחלון המונית סוס הרתום לעגלה מחליק בגשם ונופל לתוך ביצה. סבא ביקש מן הנהג לעצור, ירד מן הרכב ומיהר לסייע לעגלון לחלץ את סוסו מן הבוץ. תוך שהוא מתרטב עד לשד עצמותיו.

(סבא הורה לנהג שלא לספר זאת, והנהג 'רק' אמר לאחד מתלמידיו של סבא כי יש לי סיפור שאיני יכול לספר'. מכאן ועד להתודעותו של התלמיד לסיפור, קצרה הדרך...)

הכנסת אורחים

בוקר אחד, בשנותיו האחרונות של סבא, נכנס לחדרו תלמידו רבי אברהם הורביץ, והנה הוא רואה מחזה חריג ביותר: ליד שולחנו של סבא יושב אברך צעיר וסועד את לבו, וסבא עומד עליו לשרתו... רבי אברהם תמה מאוד למראה עיניו ופתח בשיחה עם אותו אברך. נתברר לו כי אמש הגיע הלה מירושלים כדי ליטול עצה ותושייה. הוא היה אחרון בתור, ובהגיע חצות לילה הודיעו לו שלא

פעם, סיפר הרב קרייסוויט זצ"ל, נכנס אצל יהודי עשיר גדול וסיפר לו על הזכות הכבירה שבהחזקת תורה. התרברב הנגיד ואמר: ראביי, יש לי מספיק זכויות, אני לא צריך עוד זכות... שלושה ימים לאחר מכן, עלה העשיר על מטוס, המטוס התרסק באוויר והעשיר נספה במקום.

שיחה נרגשת שהעניק ראב"ד אנטוורפן הגר"א שטרנבוך זצ"ל, על נס הצלתם, וגורל הגר"א

דרך. אמרו לה שהיא מסכנת את ילדיה בידועין. היו שטענו, שגם אם לא תוכל להגיע להכרעה ללא גורל הגר"א, ניתן למצוא יראים ושלמים אחרים שיעשו את הגורל. אבל אמא בשלה. היא לא תסכן את חיי ילדיה בנסיעה ללא גורל הגר"א.

"בסופו של דבר לא עזרו ההפצרות, רבי אלי' סירב לעשות גורל לפני העשירי קודש". הספינה נסעה במועדה ואנחנו כולנו נותרנו באדמת הסכנה בריטניה.

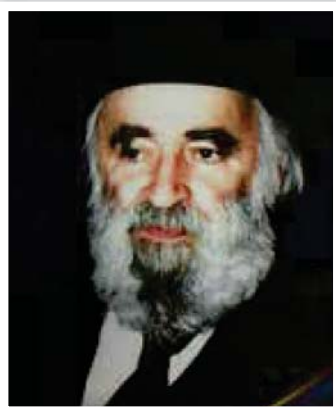
"כעבור ימים אחדים נודעו לנו החדשות המחרידות: פלוגה נאצית השתלטה על הספינה ורצחה את כל נוסעיה. משפחתנו על כל תשעת ילדיה, בתוכם אחי הגדול, רבי משה, אב בית דינה של מקדש מלך, נותרה בחיים".

הגאון רבי אליהו שטרנבוך זצ"ל נולד בלונדון. אחיו הוא ראב"ד ירושלים, הגאון רבי משה שטרנבוך.

מתי עברה המשפחה ללונדון?

"למדתי בלונדון. אחי ר' משה נולד אף הוא בלונדון. מיד לאחר החתונה עברו הוריי משווייץ ללונדון. בימי מלחמת העולם הראשונה".

ההורים היו מהגרים בלונדון. ממה התפרנסתם שם? "אבא פתח באנגליה עסק לדברי רקמה. עד מהרה הפך אבא לאחד מאנשי התורה החשובים והמרכזיים בלונדון. הוא למד בחברותא עם

הגאון רבי לייב גורביץ'.

"אמא הייתה מספרת, שלא אחת היה יושב בחנותו ועוסק בתורה בשקידה מופלאה. היו נכנסים קונים ואבא היה אומר לה לומר שהוא שרוי בעיצומו של העסק החשוב ביותר שהיה לו מימיו. ה'הויבט געשעפט'. היה זה כמובן לימוד התורה. העסק של אבא הלך ונעשה 'בית מדרש' לאהבת תורה, שאותה ספגנו, אני ואחיי, מלוא חושינו בימי ילדותנו.

"לאבא הייתה קרבה לגדולי ישראל רבים. מרן רבי אלחנן וסרמן שהיה אורח תכוף בלונדון למגבית הכספים לברנוביץ' ישיבתו, היה מאוד קרוב אלינו. כשהגיע ללונדון היה מרבה להתארח אצלנו, ועם הזמן נעשה בן בית ממש. באמצע השבוע' על פטירתו של אבא כתב לנו איגרת ניחומים.

באיגרת הניחומים שכתב לאחותי שנותרה יתומה בגיל 46, הרעף עליה רבי אלחנן דברי ניחומים ודרש בשלום כל שמונת ילדי המשפחה. באיגרתו הוא נוקב בכל שמונת שמותיהם.

"אלו לא היו 'ביקורים' בעלמא. הבית שלנו היה ספוג באווירה רבנית. כל יסודות הקיום של ביתנו היו מונחים ומנותבים על ידי גדולי ישראל. רבי אלחנן, רבי אליהו דסלה, רבי יחזקאל אברמסקי. גם רבי הרשל גליקסון, חתנו של רבי חיים בריסקר היה אורח בביתנו. זכור לי שרבי יחזקאל אברמסקי היה בוחן את אחיי.

"אמא שנתאלמנה, הייתה מרבה לשאול בעצתם של גאוני הדור ששהו אצלנו. לי עצמי יש איגרת שנשלחה אלינו לאנגליה על ידי גדולי הדור".

"וְלִמְעַן תִּזְכְּרוּ יָמֵי" (דברים י"א ט')

"אספר לך סיפור מופלא, על הדרך שבה ניצלה משפחתנו, שח באוזניי ראב"ד אנטוורפן זצ"ל לקראת סיומה של השיחה שקיימנו. "זה היה כוח האמונה של אמא".

"בתקופה הראשונה של המלחמה, חששה הממשלה האנגלית מפלישה גרמנית לגבולותיה. הם ביקשו להציל ולגונן לפחות על הילדים הרכים. במסגרת מאמצי ההצלה האלו, שלחה ממשלת ארצות הברית אישורי כניסה, מה שכונה 'אפידייוויט', לקבוצות ילדים שחפצו בכך.

"לנו היה הסדר קל ונוח, משום שהיה לנו גם מכר, קרוב משפחה בארצות הברית, שדאג לנו והכין עבורנו תשתית לקליטת כל משפחתנו על תשעת הילדים שלנו. הוא הכין לנו גם ניירת מסודרת. בתנאים של אז היה זה מורכב מאוד. הממשלה האנגלית העמידה לרשות הניצולים היהודים שלוש ספינות שאותן הקיפו באבטחה כבדה. איש באנגליה של אותם ימים לא העריך עד כמה תוכל 'הממלכה המאוחדת' לשרוד. זו הייתה תקופה שמי שנשאר באנגליה, נחשב כמי שמאבד עצמו לדעת.

"הספינה הייתה אמורה לצאת ביום רביעי ואימא הבינה שאם היא חפצת חיים לילדיה ולעצמה,

עליה לעשות הכל כדי להיכלל ברשימת נוסעי הספינות. אלא שאמא הייתה, כידוע, נכדת הגר"א. כיוון שכך ביקשה לפני הנסיעה לעשות את גורל הגר"א הידוע, כדי לברר אם עליה לנסוע. "באותה תקופה שהה בבריטניה המשגיח רבי אליהו לופיאן. אמא ביקשה שדווקא בן חניכה הגדול של קלם, רבי אליהו, הוא יעשה את הגורל ולא אחר.

"רבי אליהו הסכים, אבל כיוון שגורל הגר"א צריך להיעשות בקדושה וטהרה מופלגת, ביקש שהגורל ייעשה על ידו ביום העשירי קודש".

מהו 'עשירי קודש'?

"הסבא רבי שמחה זיסל הנהיג בקלם, שכל יום עשירי יהפוך ליום של התקדשות והיטהרות עליונה. בכתביו גם מופיעות פעמים רבות המילים 'יום ג' לעשירי קודש' וכדו'. רעיון העשירי קודש נבע מכך שהאדם צריך לראות שתהיה לו לפחות 'שייכות' כלשהי לשלמות. ולו ליום אחד.

"ביום העשירי קודש' היה ר' אלי' נתון בצום ובתענית דיבור, והיה מטהר נפשו בסילודין ונהורא עמיה שריא.

"נוצרה בעיה סבוכה. העשירי קודש' חל בחשבוננו של רבי אלי' ביום רביעי והספינה עמדה להפליג ביום שלישי שלפני כן. אמא ניסתה לשכנע את המשגיח, אבל הוא סירב.

"כיוון שכך, סירבה אמא לנסוע וביטלה את הרעיון כולו שכבר קרם עור וגידים. מכרים וידידים ניסו להניא את אמא ע"ה בכל

"הוסיף החזו"א ואמר: 'בשביל הבריאות מספיק לשהות בים עשר דקות ושאר הזמן זה סתם תענוגות בעלמא. תיכנס למים כל הגוף עד הצוואר, והראש יהיה מחוץ למים, במשך עשר דקות וזהו'..."

"וקווי ה' יחליפו כח" • כל מה שצריך לדעת לפני הליכה לים וברכה

הרה"ג שמואל ברוך גנוט שליט"א

למדנו בתורתנו הקדושה, במכת ערוב, כי: "ומלאו בתי מצרים את הערוב וגם האדמה אשר עליה". מדוע צריכות החיות את אדמתן? מה חסר להן באדמת מצרים? הגמרא (בסוטה מ"ו, ב') מלמדת אותנו שכאשר דובים אמורים לנשוך, להרוג ולהרגיש כמו חיית פרא טבעית, עליהם לחוש במקום הטבעי שלהם, ביער העבות גדוש העצים. ברגע שיחסר היער לדוב, כשלא יחוש במקומו שלו, בו יכול לנוס ולהתחבא כלבבו, מיד כבר איננו דוב.

לכן הביא הקב"ה את האדמה יחד עם החיות, בכדי שהחיות יחושו ויפעלו במצרים כבתוך שלהן, עליהן להגיע יחד עם ביתן, עם האדמה אשר עליה. לכן, כך מסביר מרן המהרי"ל דיסקין זצוק"ל, הוצרך הקב"ה, כביכול, להביא את הערוב יחד עם האדמה אשר הם עליה. כל חיה הגיעה עם חלקת האלוקים הקטנה שלה, כדי

שירגישו "בבית" ויפעלו, בכל כוחן, כחיות טרף נושכות ומאיימות. הגה"צ רבי חיים וואלקין שליט"א, מנהלה הרוחני של ישיבת "עטרת ישראל", אומר לנו כי אם דב אינו יכול לחיות באופן טבעי ללא יער, אם דב מאבד מיד את האינסטינקטים החייתיים שלו ללא יער, כל שכן שבן ישיבה אינו יכול לחיות ללא "היער" שלו, בלא ביתו, ללא משכן הישיבה הקדושה, ללא בית המדרש. קשה לו לבן התורה ללא מקור חיותו, דף הגמרא, הסביבה המאד-טבעית שלו. הבית, למרות שהוא בית יהודי חם ונפלא, אינו מספיק "יער" של בן תורה. אם כן, מה יעשה לו בן הישיבה כעת, כשהוא בבית, כל 'בין הזמנים'?

שמעת, יקירי, על הצב?

הצב נושא-סוחב את ביתו הפרטי לכל מקום. גם כשהוא ברחוב, בחוף הים, גם במדשאות "הפארק הלאומי", וגם באמצע נסיעה לצפון, נושא עימו הצב את ביתו. חסר לך, יקירי, בית חם של "שטייגען ו"מסילת ישרים"? סגור את עיניך, זקוף את קומתך

בנכבדות של בן-תורה וטול את ביתך עמך, לכל מקום.

בן ישיבה! אתה נכבד ומרומם פי אלף אלפי אלפים מכל דבר אחר בעולם. אתה אינך מתעסק ברפש החיצוני של העולם. ריחיים ועול אינם בצווארך, בינתיים, ואין לך דאגות של פרנסה וממון. בן תורה הינך, וכזה עליך לייצג את תורתנו נאמנה, בכל פינה חיצונית, ובעיקר- בכל פינה פנימית בנשמתך.

...

ים וברכה לפי ההלכה

מרן הגראי"ל שטיינמן שליט"א חושש מאוד מים וברכה. הורים רבים שבאים להתיעץ איתו על טיולי ים וברכה, נתקלים מיד בהתנגדותו הראשונית, הבסיסית, למקום הסכנה הזה, שנקרא ים. מרן שליט"א מבין לליבם של ההורים, שרוצים שילדיהם ישחו בים ובברכה, אך הוא אינו מבין כיצד הורה מוכן להסתכן, לשלוח את ילדו למקום סכנה שכזה. גם מרן שליט"א מאפשר בדוחק טיולי ים וברכה, אך הוא, כמו אבא טוב ורחמן, גדול הדור שצרותיו של כלל ישראל מתנקזים אליו, חושש, חושש מאד מאסונות של טביעות, ה' ירחם וישמור.

אנו שולחים ילדים לים ולברכה? בסדר, אין ברירה. אי אפשר להגיד 'לא'. אך לפחות נחדד אצלם ואצלנו את כל כללי הזהירות. מד"א פרסם אשתקד את המדריך המלא להורים לשמירה על בטיחות ילדיהם בימי הקיץ החמים. בין ההנחיות למדנו שאין להשאיר פעוטות וילדים בקרבת מקורות מים ללא השגחה צמודה. פעוט עלול להחליק בשניות והפגיעה בו תהיה קשה במיוחד. יש לוודא כניסתם של ילדים ופעוטות לבריכות או לים אך ורק בצירוף אמצעי ההגנה הנדרשים- דוגמת גלגל ים, מצופים וכובע. יש לוודא כי הילדים מוגנים באופן מלא מפני נזקי השמש. יש להקפיד למרוח אותם בקרם הגנה מתאים, ואף רצוי להלביש תינוקות בבגד ים מלא וארוך על מנת להגן על גופם. בבריכות פרטיות- צריך לגדר ולסגור כל מעבר לכיוון הברכה במידה ואין באזור מבוגר שיוכל להשגיח על הפעוטות והילדים. (אם נסעתם לצימר עם בריכה צמודה, הקפידו שהבריכה סגורה בברזנט או מכסה בכל הרגעים שאתם לא עומדים ושומרים. ילד קטן יכול לטפס בסולם ו...) וכבר היו דברים מעולם, ה". ילדים נמצאים בסכנת החלקה באזורים רטובים- דוגמת שפת הברכה. יש לוודא כי הם אינם נמצאים שם לבד, שכן חבלת ראש מנפילה שכזו עלולה לגרום לנזק משמעותי.

הים מועיל לבריאות: סיפר הגאון הגדול רבי יעקב אדלשטיין זצ"ל: "נכנסתי לרבנו החזון איש ואמרתי לו שקשה לי כעת להתרכז בלימוד. הייתי לומד עם ראש הישיבה הגר"ש רוזנבוסקי זצ"ל עד שעת לילה מאוחרת והייתי מגיע לתפילות בישיבה. נחלשתי מאד, ראשי היה כבד עלי והתקשיתי להתרכז בלימוד. אמר לי החזו"א: 'צריך לנסוע כל יום לים. בשעה שש בבוקר אין אף אחד בים, אין פריצות, אז תיסע לים של תל-אביב'.

שראוי לסיכה ולבהמה. ולפיכך שמן טבל שהניחוהו בסבון אינו אסור בשימוש, שאין איסור הנאה של כילוי ולא חומרת סיכה כשתיה, אלא בראיון למצותו, עכ"ד. ואמנם, כאשר ודאי ידוע שבמשחת השיזוף ישנו פרי מפירות ערלה, המשחה אסורה בשימוש.

נטילת ידים על נגיעה בגוף רחוק: כשנגע בגופו, הרחוק ממי

הים ואין בו מילמולי זיעה, באמצע אכילתו, להכף החיים אינו צריך נטילה כיון שגופו נקי. אך דעת מרן רשכבה"ג הגר"א"ל שטיינמן שליט"א דלא פלוג רבנן, וכל שנוגע במקומות המכוסים שהדרך להיות בהם מלמולי זיעה צריך נטילה, אף שעתה אין בהם זיעה. וכן שמעתי ממו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א.

הילד הקטן נשאר בבית: יש הסבורים שילדים מבני-3 ומעלה

לא ילכו עם אמותיהם ואחיותיהם לים, וגם ילדות קטנות מגיל-3 ומעלה לא ילכו עם אבותיהן לים או לבריכה. ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"א קל"ו) כותב ש"לא קיבלנו לזה גיל מסוים". ומרן החזו"א זצוק"ל אמר שאין לקחת בנים, ואפילו קטנטנים ממש, לחוף של בנות, מפני שהדבר משאיר רושם רוחני לא טוב על נשמתם הרכה, והדבר יכול להיות חקוק בזכרונם, גם שנים רבות לאחר מכן.

תפילת מנחה קודם רחצה בים: כתב השו"ע (או"ח פ"ט, ג'): "אסור לו להתעסק בצרכיו או לילך לדרך עד שיתפלל תפלת שמונה עשרה". וכתב המשנ"ב שגם אין לעשות כן כשהגיע זמן מנחה ומערב, ואפילו כשיגיע למקום בו יוכל להתפלל עם הציבור בזמנו, אסור, מפני שהליכה בדרך היא כעוסק בצרכיו. ולפי זה לא מובן כיצד נוסעים לים קודם שמתפללים מנחה. ובספר הליכות שלמה מובא ממרן הגרש"ז אורבך זצוק"ל שאנו מקילים לרחוץ כשהגיע כבר זמן מנחה, מפני שדיני הקדימה נאמרו רק כשרוצה להתפלל. אך כשאנו רוצה להתפלל כעת, יתכן שמותר לצאת ולנסוע לים וכדומה, גם לפני תפילתו. וממו"ר מרן הגר"ח קנייבסקי שליט"א שמעתי שבודאי שמותר לצאת מבני ברק לירושלים כדי להתפלל מנחה בכותל המערבי. ובשו"ת אור לציון כתב שכשמשך זמן הנסיעה ועיסוקיה היא פחות משעה וחומש, מותר לצאת לדרך קודם התפילה.

תפילה ליד חוף הים: הולכי דרכים יכולים להתפלל במקום פרוץ (שו"ע צ', ה'), ועדיף להתפלל במקום מוקף מחיצות. אך בשעת התפילה ליד חוף הים עלינו להתלבש בבגדים נקיים ומכובדים וגם ללבוש גרביים ולחבוש כובע, כפי הרגילות בכל תפילה ותפילה. ולא ראוי כמובן לעטוף את הראש במגבת, כיוון שאף אדם נורמלי לא היה עומד כך לפני מלך בשר ודם... (ראו שו"ע צ"ח, ד' ומשנ"ב ובנו"כ).

להתפלל מנחה - מוקדם: צריך זהירות מיוחדת להתפלל תפילת מנחה לפני הנסיעה לים, כדי לא להיכנס לספיקות של תפילת מנחה עם שקיעת החמה ובמקום ובמניין לא מכובד, בו קשה לכוון. הנמצא בים ואין לו מניין, עליו ללכת להתפלל בציבור ולטרוח על כך עד מרחק הליכה של 18 דקות, כפי שנפסק בשולחן ערוך (סי' צ' ובמשנ"ב). וכתב ה"ביאור הלכה" (סימן קס"ב) שכשיכול לנסוע לתפילה במניין, מחשיבים את ה-18 דקות לזמן של נסיעה ולא של הליכה. וקו"י ה' יחליפו כח".

"והוסיף החזו"א ואמר: 'בשביל הבריאות מספיק לשהות במים עשר דקות ושאר הזמן זה סתם תענוגות בעלמא. תיכנס למים כל הגוף עד הצוואר והראש יהיה מחוץ למים, במשך עשר דקות וזהו... והוסיף עוד: 'מותר לך, באופן אישי, לנסוע לים גם בתשעת הימים, כי אין זו רחיצת תענוג למי שצריך. להתרחץ לא בים - אסור, אבל בים זה יותר קל, כי עושים זאת בשביל הבריאות...'".

ברכה על ראיית הים: הרואה את הים התיכון, הנוהגים כהשו"ע מברכים ברכת "עושה את הים הגדול" ולהמג"א מברך "שעשה את הים הגדול". לדעת פוסקים רבים (וביניהם רע"ב ופרישה ומג"א והגר"א), מברכים על ים התיכון "עושה מעשה בראשית". וכך דעת הערוה"ש, החזו"א, מרן הגרש"ז"א ועוד רבים. ה"מנחת יצחק" (ח"א ק"י) מפשר בין הדעות ומציע שנברך "עושה מעשה בראשית" ונזכיר מיד גם "עושה את הים הגדול".

נטילת ידים על הלחם: הנמצא בים ורוצה ליטול ידיים, עליו לטובלן, אך לא ליטול בהם את ידיו, שהרי המים אינם ראויים לשתיית כלב. אך במים מתוקים (כמעיינות ומימי הכנרת) אפשר ליטול ידיים.

על טבילת ידים מברך "על נטילת ידים" להשו"ע, ואילו להרמ"א מברך "על טבילת ידים" או על "שטיפת ידים", והסכמת המשנ"ב שרק כשטובל ידים במי ים ובמים פסולים, יברך "על טבילת", (והחזו"א תמה על הכרעת המשנ"ב בענין, וכך סברו עוד פוסקים, שגם בטבילה במי ים מברכים "על נטילת ידים"). אך בטבילה במים מתוקים מברכים "על נטילת ידים" (שו"ע ונו"כ ק"ס, י"ד).

המשנה ברורה פסק שאין צורך לגבש ידים לאחר טבילתן, אלא אם כן נפשו קצה בהם. והחזו"א כתב: "ראוי לנו להחמיר בניגוב אף בטובל ידיו", וכ"כ הכף החיים.

טבילה בים: רבים וטובים מנצלים את שהייתם בים והם טובלים בים לתוספת טהרה ולקדושה. והשאלה היא: האם ניתן לטבול בבגד ים?

הש"ך (יו"ד קצ"ח סקנ"ו) כתב בשם הרמב"ן שדברי הגמרא בביצה (י"ח, א') שטבילה עם

הבגדים מועילה, זהו רק בבגדים רחבים ורפויים. אך כשהבגד קצר ודבוק לגוף, אי אפשר לטבול בהם. לכן הציע הגר"צ פלמן זצ"ל שניתן לפתוח מעט את מקום ההידוק של בגד הים (בגומי ובשרוך שלמעלה) תחילה במקום המהודק, כדי שיכנסו מי הים לתוכו, ומועיל גם אם בזמן הטבילה המקום מהודק. והוא לפי דברי הט"ז (שם סקנ"ז) בדעת הרמב"ם והרמב"ן, שגם האוחז בחבירו בכח בשעת הטבילה, אזי אם הדיח ידיו תחילה במי המקוה, אינו חוצץ. וא"כ אפשר שהוא הדין כאן, ולפחות לטבילה לכבוד שבת ולעניינים שאינם חיוב, וצ"ע למעשה.

משחת שיזוף עם הכשר: יש להזהר שמשחות השיזוף יהיו כשרות מחששות שונים. זאת לאור דברי הביאור הלכה (שכ"ו, י') שדעת הרבה מגדולי הפוסקים לאסור שימוש בסבון העשוי מחלב, כי 'סיכה כשתיה', ולפחות אסור מדרבנן. אך כתב הוא שמנהג העולם להקל בזה ורק המדקדקים נזהרים. אמנם לדעת החזו"א (דמאי ר"ס ט"ו) טבל שנפסל מאכילת אדם, בטל ממנו שם טבל, למרות

גם מרן שליט"א
מאפשר בדוחק
טיולי ים ובריכה,
אך גדול הדור
שצרותיו של כלל
ישראל מתנקזים
אליו, חושש, חושש
מאד מאסונות של
טביעות, ה' ירחם
וישמור.

כאשר זיהה היהודי כי האיש שכל הקהל ציפה לו אינו אחר מ'הזקן' עמו התגושש במהלך הנסיעה, חשכו עיניו. כל הלילה נדדה שנתו ונפשו התייסרה על התנהגותו המשפילה כלפי צדיק ישראל

מדוע חיזר רבי ישראל סלנטר אחר טובתו של מי שפגע בכבודו?

הרב ישראל ליוש

"כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לִלְכֵּת בְּכָל דְּרָכָיו" (דברים י', יב')

הנה בפרשת השבוע נאמרו שלושה פסוקים, ובכל אחד מהם סדר הדברים שונה: בתחילת הפרשה (ח', ו'), כתוב: "וְשִׁמְרָתָּ אֶת מִצְוֹת ה'... לִלְכֵּת בְּדֶרֶךְיוֹ וְלִירָאָה אֹתוֹ" – בפסוק זה הקדימה התורה הליכה בדרכי ה' ל'יראה', בהמשך הפרשה (י', י"ב), נאמר: "וְעֵתָה יִשְׁרָאֵל מָה ה' אֱלֹקֶיךָ שֶׁאֵל מַעֲמֹךְ כִּי אִם לִירָאָה אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לִלְכֵּת בְּכָל דְּרָכָיו וְלֹאֲהַבָּהּ אֹתוֹ וְלַעֲבֹד אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ..." – כאן הסדר הוא שונה, ה'יראה' קודמת ל'הליכה בדרכיו', ואחריהם כתבה התורה את ענין האהבה, ואילו בסוף הפרשה ישנו פסוק שלישי, וגם בו הסדר שונה מקודמיו, וכך נאמר (י"א, כ"ב) "כִּי אִם שְׁמֹר תִּשְׁמְרוּן אֶת כָּל הַמִּצְוָה הַזֹּאת אֲשֶׁר אֶנֶכִּי מִצְוֶה... לֹאֲהַבָּהּ אֶת ה' אֱלֹקֶיךָ לִלְכֵּת בְּכָל דְּרָכָיו וְלַדְבָקָהּ בּוֹ" – ה'אהבה' נכתבה ראשונה לפני ה'הליכה בדרכיו', ולאחריהם נאמרה מדה נוספת – 'דבקות' בה"ת. הלא דבר הוא – מעיר החפץ חיים בספרו 'אהבת חסד' בפתיחה למדת החסד – מה המסר הנלמד מהסדר השונה, מדוע פעם ה'יראה' נכתבה אחר ה'הליכה בדרכיו', ופעם היא נאמרה לפניו, ומדוע ה'אהבה' נאמרה פעם אחרי ה'הליכה בדרכיו' ופעם לפניו, ואילו ה'דבקות' נאמרה אחריה.

אלא, מבאר החפץ חיים שיש ג' מדרגות בעבודת ה', הגבוהה מכולן היא ה'דבקות', פחותה ממנה היא ה'אהבה', וה'יראה' פחותה משתיהן, ה'יראה' עובד את ה' מפחד, 'האהבה' הוא זה שאהבת ה' מתעוררת בלבו לפרקים, ואילו 'הדבק', אהבת ה' תקועה בלבו, ועי"ז נדבקות נפשו לה'.

ואם כן הכל מתבאר כמין חומר: בג' פסוקים הנ"ל מלמדת אותנו התורה שהתנאי ההכרחי להגיע לכל אחת מהדרגות הללו, הוא ההליכה בדרכי ה' ולהידבק במידותיו, ואין אדם יכול לזכות לשום דרגה עד שירגיל נפשו מתחילה ללכת בדרכי טובו של הקב"ה, להיות רחום, חנון וגומל חסד, ולכן בפסוק הראשון הקדימה התורה ה'הליכה בדרכיו' לפני הדרגה הראשונה ה'יראה', כי גם אותה לא יוכל האדם להשיג מבלי ללכת בדרכי טובו של ה"ת. בפסוק השני הסדר הוא 'יראה', ה'הליכה בדרכיו' ו'אהבה', ומזה אנו למדים שגם האדם שכבר השיג את הדרגה הראשונה – ה'יראה' – לא יוכל להגיע אל הדרגה השנייה – ה'אהבה' – מבלי שימשיך להידבק במידותיו של הקב"ה, ואל לו לאדם לחשוב כי כעת כבר יכול הוא לשים את

מבטו רק על יראתו של הקב"ה, מבלי להתייחס כלל לטובת בני האדם. והפסוק השלישי בו נאמרה ה'הליכה בדרכיו' בין ה'אהבה' וה'דבקות', מלמדנו כי גם אחר שהשיג האדם את שתי הדרגות הראשונות, והוא בדרכו אל הדרגה השלישית הגבוהה ביותר, הוא לא יכבוש אותה לולא המשך ההליכה בדרכי טובו של הקב"ה, זו הסיבה – אומר החפץ חיים – שבפסוקים הנ"ל שתלה התורה בין דרגה לדרגה את ענין ה'הליכה בדרכיו', כי היא נצרכת והכרחית תמיד, ואיננה תנאי רק לדרגה הראשונה אלא לכל דרגה ודרגה.

...

ספור נפלא על הדבקות במידותיו של הקב"ה, מסופר על מחולל שיטת המוסר, מרנא רבי ישראל סלנטר זצ"ל: פעם נסע רבי ישראל ברכבת מקובנא לווילנא, הוא היה לבוש כאחד מפשוטי העם, והיה ללא מלווים וגבאים שנהגו בו בגינוני כבוד. הוא התיישב בקרון המיועד למעשנים ועישן סיגריה, לידו ישב יהודי שריח הסיגריות הפריע לו, ובלא להתייחס לכך שהוא יושב בקרון של מעשנים, העיר בגסות לרבי ישראל על כך שריח הסיגריות מציק לו, רבי ישראל לא התווכח עמו ולא הצטדק שהוא יושב בקרון של מעשנים, אלא כיבה את הסיגריה בהתנצלות ובבקשת סליחה.

תלונותיו של היהודי הנרגן לא פסקו, וכעבור כמה דקות הוא פלט מפיו בכעס כלפי רבי ישראל: "אי אפשר לשבת בקרבתו של הזקן הזה, הוא פותח את החלון והקור חודר לעצמותינו". אף לזאת התייחס רבי ישראל בשלוה, והתנצל: "סליחה אדוני! לא אני פתחתי את החלון, אבל אם קר לך אסגור אותו מיד", ותיכף קם רבי ישראל וסגר את החלון. כאשר הגיעה הרכבת לווילנא, המתין קהל רב לקבל את פני רבי ישראל סלנטר, גם היהודי המתלונן ירד מן הרכבת, ובראותו את הקהל העצום בתחנת הרכבת, ואת האווירה המרגשת שם, שאל את פני העוברים והשבים על סיבת ההתקהלות הזו, "וכי אינך יודע?", תמחו, "הרי גאון ישראל וקדושו, רבי ישראל סלנטר, מגיע ברכבת זו, ובאנו לקבל את פניו!", כאשר זיהה היהודי כי האיש שכל הקהל ציפה לו אינו אחר מ'הזקן' עמו התגושש במהלך הנסיעה, חשכו עיניו. כל הלילה נדדה שנתו ונפשו התייסרה על התנהגותו המשפילה כלפי צדיק ישראל.

למחרת בבוקר פנה אל הדירה בה התארח רבי ישראל, רבי ישראל זיהה אותו ועוד לפני שהספיק לפתוח את פיו בהתנצלות, הקדימו ר' ישראל בסבר פנים יפות, הזמינו לשבת ודרש בשלומו, "האם כבר הספקת לנוח מהדרך?", הוסיף רבי ישראל לשאול את האורח. היהודי שציפה לקבל מנת מוסר יוקדת וחודרת מרבי ישראל, נדהם לנוכח קבלת הפנים החמה והלבבית, פרץ בבכי וביקש סליחה ומחילה, על התנהגותו הלא-נאותה בזמן הנסיעה.

המשך בעמוד 48 >>>

מה הדבר הראשון שעשה הגה"ק מצאנז, כשהודיעו לו על שחרורו ממחנה ההשמדה? וכיצד הוא ניצל מהודעת השחרור המדומה של המפקד הנאצי ימ"ש?

הרב בנימין גולד

"יהיה עקב תשמעו" (דברים ג, כה)

ומסביר רש"י: שאלו המצות הקלות שאדם דש בעקביו, שאם אותן תשמעו אז ושמר לך ה' את הברית וגו'.

חידוש נפלא מגלה לנו התורה כאן, בשכל הפשוט נראה לנו כי קיום מצוות התורה היותר נשגבות ונדירות, הן אלו שמביאות את האדם למעלות היותר נשגבות, ומשכך הן הסיבה היותר גדולה להשפעת הטובה מאת ה' והנה מגלה לנו התורה, כי הבטחת הקב"ה לשמירת הברית והחסד עם עם ישראל, זה דוקא בקיום המצות שאדם דש בהן בעקביו, המצות התדירות שהוא עושה יום יום.

והאמת שכך הוא הנכון, כי בקיום המצות הנהדרות המגיעות מזמן לזמן, שבהן אדם מגלה רגש רב כמצוות המועדים, בודאי שכר רב הוא למקיים אותן בהידור וברגש, בדרגות נעלות, אבל אין בכך

הוכחה גמורה לקרבת ה' שיש ליהודי עם בוראו, שהרי נדירות המצוה גם היא זו שמביאה לרגש ולהתלהבות בקיום המצוה, אבל בקיום המצוות התדירות יום יום, כקריאת שמע, תפילין, ציצית, תפילה, חסד, וכל המצות המזדמנות שאדם דש בהן בעקביו, מצוות אלו כיון שהן רגילות אצל

האדם, הרי שלא משקיע בהן רגש והתעלות, ואם אדם עושה מצוות אלו בשמחה, בהתלהבות וברגש כאילו זו מצוה של פעם בשנה, זו היא הוכחה ברורה על גודל קרבתו לאלוקים! ומכך ההבטחה האלוקית "ושמר ה' לך את הברית את החסד שנשבע לאבותיך".

יסוד זה ביאר לנו ה'שפת אמת' זיע"א, בדברי דוד המלך ע"ה בתהילים (י"ט, י"ב) "נחמדים מזהב ומפז רב ומתוקים מדבש ונופת צופים; גם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב". דוד המלך אומר שאלו המצוות הגבוהות והנשגבות שהן 'נחמדים מזהב ונופת צופים', הסיבה לשמירתן הוא רק בגלל שגם עבדך נזהר בהם בשמרם עקב רב' כי עבדך נזהר בשמירת המצוות שהן 'עקב רב' שאדם דש בהם בעקביו. השמירה על המצוות שאדם דש בהם בעקביו בזהירות מופלגת, היא הסיבה שדרכם מגיע להעריך ולרומם את המצוות החמורות.

כי הזהירות בשמירת המצוות התדירות יום יום, הם מראות על קרבת אלוקים גדולה, ומזה מגיע לאדם ההרגשים העצומים גם במצוות החמורות של 'נחמדים מפז ונופת צופים'.

...

סיפורים מדהימים סופרו על הגה"ק מצאנז זיע"א בימי הרת עולם של השואה האיומה, כאשר בחשכת מחנות ההשמדה, שמר בכל מאודו על כל תג של כל מצוה שהזדמנה לידו, ואף מצוות יום יומיות שהיה צריך מסירות נפש ממש לקיימן, לא ויתר, וזכה להתעלות נשגבה מאד בזכות מסירותו זו.

וכך מספר אחד ממקורביו שהיה עד מעשה לסיפור זה (לפיד

אש עמוד רמה): בימים האחרונים לשהותו בשבי הנאצים ימ"ש משהרגישו הגרמנים כי תבוסתם קרובה, ולאור העובדה שבמחנה ההשמדה 'דכאו' כבר השביתו בחודשים האחרונים את פעולת תאי הגזים והקרימטוריום, היו מחפשים הגרמנים ימ"ש ומוצאים דרכים אחרות מאולתרות למיציא אחרון של ברבריותם, הוציאו את שארית עובדי הכפייה ששרדו במחנה למצעד מות אכזרי שנמשך ימים, הם טילטלו והריצו את רגלי השבויים האומללים ממקום למקום ללא יעוד וללא שום מטרה בלא אוכל ושינה למען ענותו בסבלותם, לפעמים העלו אותם על קרונות רכבת שהסיעה אותם כברת ארץ קטנה הלך ושוב.

ביום השישי ערב ש"ק פרשת אמור שחל בו פסח שני, קרה מאורע מוזר, השרידים רגילים לכנותו בשם 'השחרור המדומה', בחניית ביניים שעשתה הרכבת באחד הכפרים בעוד הם כלואים בקרונות שעמדו על גבי מסילת הברזל, נכנסו פתאום פנימה קציני ס"ס וקראו אל היהודים השבויים אתם חפשיים! כשהם קורעים ותולשים את הסמלים מהם, רבים מהיהודים שהאמינו להכרזה, מיהרו לרדת מהקרונות והתפזרו לכל עבר כדי לחפש אוכל וכדומה, אולם האדמו"ר זיע"א פנה תיכף באותו רגע ליהודים שעמדו סביבו בשאלה, הלא ערב שבת היום להיכן נלך? ובנשימה אחת הוסיף בלחישת, לבי אומר לי שלא הכל פה חלק! הוא הציע לכולם להישאר בתוך הקרונות, אולם רק חלק מהאנשים קיבלו את עצתו. כעבור שעה קלה התברר לאותם מאושרים מהו "רגלי חסידיו ישמור" כי הנה בלי שום התראה מוקדמת, הגיעו לפתע מכל העברים מלאכי חבלה בדמות זקיפי ס"ס על אופנועים כשבידיהם רובים אשר פלטו אש תופת לכל הכיוונים, והפילו מאות חללים מקרב האנשים שירדו לשוטט בסביבה, באותו זמן פעלו במרחב האווירי מטוסים אמריקאיים שהפציצו את כל האזור בלא אבחנה וגרמו ג"כ למאות הרוגים חפים מפשע, רק הרבי הקדוש והנלווים אליו אשר לא עזבו את הקרונות מפני קדושת השבת נשארו חיים וקיימים ללא פגע.

והנה השתרר שקט נדמו היריות ירד הלילה, הגיע יום השבת, האנשים בקרון שרויים בתדהמה ממאורעות היום המוח מטושטש כליל, רק האדמו"ר זיע"א שומר על צלילות הדעת, דאגה גדולה מכרסמת בלבו, איך מקיימים עכשיו את המצווה של סעודת שבת, אכן זו הדאגה היחידה הממלאת עכשיו את חלל עולמו, מעולם לא החסרתי סעודה בשבת יב בינו לבין עצמו, הוא עבר בתוך הקרונות מאיש לאיש בשאלה, מי רוצה לרכוש לעצמו עולם הבא? מי יכול לתת לי לאכול דבר מה לכבוד שבת? והנה נתקל בר' יעקב קאהן מסעליש שהחזיק בהיחבא מתחת לכותנתו מספר תפוחי אדמה בלתי מבושלים, נתן לו תפוח אדמה בודד, ותיכף התלהב והתחיל לומר בדביקות רבה 'אתקינו סעודתא דמהימנותא אתקינו סעודתא דמלכא דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין', וקיים בתפוז"א זה את המצווה של סעודת שבת כאילו היסב לשולחן מלא מעדנים, אחרי שסיים פנה שוב אל הצעיר בשאלה ביישנית אולי יש מקום לדבר על תפוז"א נוסף בשביל סעודתא דעתיקא קדישא, והצעיר הסכים ונתן לו גם למחרת תפוז"א נוסף לקיים סעודה כדת היום, אדמו"ר זיע"א הוצף כולו רגשי גיל כאדם המאושר ביותר

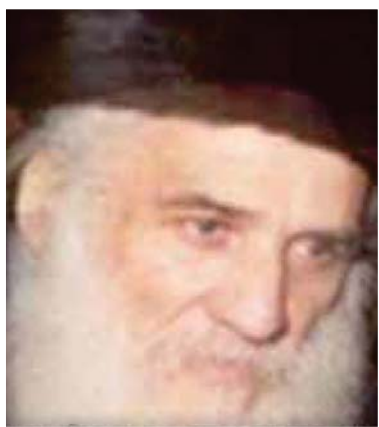
המשך בעמוד 18 >>>

והנה נודע שכשר' אשר היה מביא עמו את סל העופות, לא היה מסתפק בזה אלא היה נשאר לשטוף את הבית לכבוד שבת. וכשהוא לא הגיע, התאכזבה אותה אישה שלא יהיה מי שיעזור לה לשטוף את הבית

הצצה אל מעשי החסד הכבירים של עמוד החסד הגה"צ ר' אשר פריינד זצ"ל

והנה באחד הימים, צלצל הטלפון על הקו היה ר' אשר, שאמר כי בקרוב הולך הוא לחתן את בתו בשעטו"מ, ועל כן רוצה הוא להזמין אותי ואת אותו בחור, לשמוח עמו בשמחת החתונה. בהגיע היום המיועד, יום החתונה, שמנו את פעמנו לעבר ביתו של ר' אשר. בהגיענו ראינו שהוא כבר עומד בחוץ, כשהשטריימל חבוש לראשו. אך אז הבחין בנו ושאל אותי, האם צחצחתי את נעליו של אותו בחור לכבוד החתונה, השבתי בשלילה. באותו הרגע נכנס חזרה לביתו הביא עמו משחת נעליים, והחל מצחצח את נעליו של אותו בחור..."

סיפרה ביתו של ר' אשר, כי אביה היה שולח עמה שקית מלאה בעופות לכבוד שבת, עבור אשה אחת שהתגוררה בשכונת בית ישראל בירושלים, והייתה מביאה את הסל עם העופות לאותה אישה. אך משום מה אף פעם לא הייתה זוכה למילת תודה מצד האישה שהייתה מקבלת את העופות. דבר זה צרם לה עד מאוד, בפרט שהיה הדבר חוזר ונשנה שוב ושוב. החליטה לברר את העניין, והנה התברר שבדרך כלל כשר' אשר היה מביא עמו את השקית עם העופות, לא היה מסתפק בכך, אלא היה נכנס לבית ושוטף אותו לכבוד שבת קודש. ולכן כשהיא הגיעה ולא ר' אשר, הייתה אותה

אישה מתאכזבת שלא יהיה מי שישטוף את הבית לכבוד שבת... סיפר אחד שהיה מהמקורבים לר' אשר: "חלק מאותם שהסתובבו בביתו של ר' אושר, היו גם ל"ע אנשים שמצבם היה בכי רע. היה בחור שמצבו היה כה אומלל שהיה צועק ומשתולל, דבר שגרם לחוסר נוחות לבאי הבית. ניסיתי להעיר בעדינות לר' אשר, שאולי כדאי להוציא את אותו בחור מהבית, אך הוא השיב לי בקול תקיף: 'זכי זה ביתי שאוכל להוציא ממנו אנשים החוצה?' היה פעם שהגיע זוג מסוים כדי להיוועץ עימו בעניינים שונים, עשו המה נסיעה ארוכה עד שהגיעו לביתו, בהגיעם רואים הם כיצד ר' אשר יוצא מביתו עם מעילו לכוון רכבו לנסיעה. רוחם החלה נופלת בקרבם על אשר טרחו לשווא, והנה איך שר' אשר פגש בהם ביטל את נסיעתו המתוכננת, הכניסם לביתו, פרש מפה על השולחן, וכיבדם במיני מגדנות.

הרב מנשה גליקזאהן שליט"א

"לִלְכֵת בְּכָל דְּרָכָיו" (דברים י"א, כ"ב)

פירש רש"י: הוא רחום ואתה תהא רחום, הוא גומל חסדים ואתה גומל חסדים.

על ר' זונדל מסלנט מסופר: שכשהיה בחור, היה עושה את דרכו לירידים ושם היה עוסק במסחר, אך חוץ מענייני המסחר, היה עוזר לעגלונים בפריקה וטעינה, ואף לסוסים היה מביא בעצמו מים להשקותם. מכריו שאלוהו: עד כדי כך מטריח רבינו את עצמו עבור סוסים? השיבם: "חז"ל אומרים 'מה הוא חנון ורחום אף אתה היה חנון ורחום', ואצל הקב"ה כתוב: 'טוב ה' לכל ורחמיו על כל מעשיו' מבלי להבדיל בין אדם לאדם, ולא בין אדם לבהמה".

דמות מופלאה היה הגה"צ ר' אשר פריינד זצ"ל, אביהם של הנדכאים ושבורי הלב. ביתו היה פתוח לכל אדם בכל עת ובכל שעה. את כל אותן בריות אשר גורלן לא שפר עליהן, היה מקרב בחביבות יתירה, וכאב רחום היה דואג לכל מחסורן. את אותם מעשי החסד היה עושה בענווה ובפשטות כדרכם של בני ירושלים המסולאים מפז, שהיו בורחים בכל עת מן הפרסום ומן הכבוד. תדיר היה מחזיר את דרך האמונה הפשוטה שלנו אין כלום בעלמא הדין, והכל מאתו יתברך. על מאמר חז"ל הנ"ל 'מה הוא רחום אף אתה תהא רחום' היה מפרש כך: מה הוא רחום, כשם שהקב"ה רחום כלפי בני ישראל אף בשעה שאין אנו מתנהגים כדבעי, אי הכי היה נשאר להתנהג עמנו במידת הרחמים, אף אנו ננהג במידה זו, ואף שמכעיסים אותנו או שעושים לנו דברים שאינם נושאים חן בעינינו, עדיין נתנהג במידת הרחמנות ונדבק במידותיו של הקדוש ברוך הוא.

בשורות הבאות נפתח צוהר והצצה אל מעשי החסד המופלאים שראו אצלו בכל עת מצוא, אשר סופרו ע"י מקורביו שהיו עדים לאותם מקרים.

סיפר בעל המעשה: "בשעתו, החלה אצלי ירידה ברוחניות, אט אט הידרדר המצב גם בתפילה וגם בתורה איבדתי את הגישמאק ל"ע, עד שנותרתי משועמם וחסר מעש. ר' אשר ראה את הקורה עמי, זימן אותי לשיחה אצלו. בסופה של אותה שיחה ממושכת הטיל עלי תפקיד, התפקיד היה לדאוג לבחור מסוים שהיה במצב נפשי לא טוב. לקחת עליו חסות ולספק לו את כל צרכיו. וכך מצאתי את עצמי עסוק מבוקר ועד ליל, דואג לאותו בחור. או אז ראיתי את גודל החסד שעשה ר' אשר, מחד הציל אותי משעמום וחסר מעש, ומאידך דאג להיטיב עם אותו בחור, כאשר הוא חש שאינו לבדו ויש מי שאכפת לו ממנו וחושב עליו.

האם בארץ ישראל יש מחצבים של זהב?

”אַרְצָא אֲשֶׁר אֶבְנֶיהָ בְּרָזָל, וּמִהַרְרֶיהָ תִּחְצֹב נְחֹשֶׁת” (דברים ח', ט')

וכתב הרמב"ן שהקב"ה בישר לעם ישראל שיש בארץ ישראל מחצבים של נחשת וברזל, שהם צורך גדול ליושבי הארץ, ולא תחסר כל בה, אבל מוצא הכסף והזהב איננו חסרון בארץ.

בעקידת יצחק (שער עז) כותב שבארץ ישראל קיימים בדווקא רק דברים שהכרחיים ונחוצים לאדם ולא כל דברי מותרות שסכנתם מרובה כדי להתרחק מתורה ומיראת שמים.

וז"ל: "ארץ חטה ושעורה גפן ותאנה ורמון ארץ זית שמן ודבש, ימצאו שם מכל המנים האלה די ספוקם לכדי חיותם המשוער

והמוגבל, לא בשפע רב לעשות בו סחורות ולהתעמל בסחרותיהם ולהטריד בעסקיהם, והוא מה שביאר באומרו 'ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם לא תחסר כל בה' שהכוונה העצמית היא לסלק המסכנות ולהסיר חרפת רעב, לא אל היתרונות הדוחים בעליה מעל התורה והיראה האלקים.

ומאריך ברעיון זה רבי יהונתן אייבשיץ בספרו תפארת יהונתן פר' עקב.

ואגב אורחא מספר שם על עימות שהיה לו עם אחד מחכמי האומות בענין זה ששאלו

מדוע לא נמצאו בארץ ישראל הרים שחוצבין ממנו זהב וכסף, וענה לו ששלמה המלך אמר 'אוהב כסף לא ישבע כסף' ובן אדם רודף אחר המותרות להשיג הון רב מה דלא יועיל ולא יגיע כל ימיו להשיג כל חמדתו וסייג לדבר זה הוא השמח בחלקו מבלתי לרדוף אחרי המותרות לשמוח בחלקו בפת ובקיתון של מים, וזה רמזה בתורתנו וזהו שמקיימין את העולם וזולת זה המתאווה

לדברים אחרים ואל ישיגם ויבחר מחנק נפשו ויפול בדאגה וירד שחת, ולכך לא מצאנו משבח ארץ ישראל ברוב זהב וכסף רק בדגן ובפירות המקיימין את האדם בבריאותו.

אולם בס' תורת המנחה (לרבי יעקב סקילי מתלמידי הרשב"א - פרשת עקב דרשה סח) מביא שבא"י היה מחצבים של זהב, וז"ל: "ומהרריה תחצוב נחושת ולא הנחושת בלבד נמצא בה כי אף מחצב הזהב והאבנים טובות ומרגליות היו בארץ ישראל דכתיב (איוב כח,ו) מקום ספיר אבניה ועפרות זהב לו, ופסוק זה על ארץ ישראל נאמר".

דבר מעניין מובא בהגהות הרד"ל על פרקי דרבי אליעזר (פרק ב' אות ה ובהערה ג) שכותב שלא ראה מוזכר בשום מקום שהיו נמצאים בארץ ישראל מחצבי זהב וכסף, ולא הוזכר בתורה כי אם אשר אבניה ברזל ומהרריה תחצוב נחושת, ואלמלי היה בה מחצבי זהב וכסף לא היה שתיק קרא מלשבח בה, וכן בשלמה המלך מזכיר שהיו מביאים לו זהב מאופיר ולא הוזכר שהוציא זהב מארץ ישראל, אלא שבזה י"ל שהיה בא"י רק מעט ולא היה מספיק, וכן משמע

שודאי היה מועט, ממה שמובא בקהלת רבה (פרק ב) שאמר לו אדריינוס לרבי יהושע בן חנניה בצורת קנטור האם אתה יכול להביא לי מארץ ישראל פלפלין ופסיון שזה עוף משובח וסוג משי יקר, ועלה בידו של רבי יהושע להביא לו, ואם לא היה כלל זהב בא"י היה שואלו אם יכול להביא לו גם זהב, אלא ודאי היה בה מעט זהב.

מה רומזת צורת קביעת המזוזה באלכסון על פתח הבית?

”וּכְתַבְתֶּם עַל מְזוּזוֹת בֵּיתְךָ וּבְשַׁעְרֶיךָ” (דברים י"א, כ')

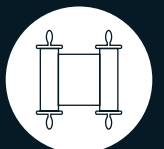
הנה כידוע נחלקו רש"י ור"ת על צורת קביעת המזוזה בפתח הבית, רש"י סבר שצריך לקובעה זקופה, ור"ת סבר שצריך לקובעה שוכבת, ובשו"ע (יו"ד רפטו) פסק כרש"י שצריך שתהיה זקופה, וכ' ע"ז הרמ"א וכן נהגו (במדינות המזרח - ש"ך), ומוסיף הרמ"א, ש"א שפסולה בזקופה, אלא צריכה להיות שוכבה, ארכה לרוחב מזוזה

הפתח, והמדקדקין, יוצאין ידי שניהם, ומניחים אותה בשפוע ובאלכסון, ע"כ.

שמעתי שבחנוכת הבית של א' ממקורבי מרן הגרא"ל שטינמן שליט"א אמר מרן, שדין זה שקובעים באלכסון את המזוזה בפתח הבית, בא לרמז על הנהגת הבית הרצויה שהדרך הנכונה והראויה היא תמיד להתפשר.

- מדוע גירש הקב"ה את יושבי הארץ מפני ישראל ולא גירש את חית השדה?
- כיצד יכול אדם להרחיק את בניו מן החטא?
- מהו השינוי המהותי בין הלוחות הראשונים ללוחות השניים?
- אדם העוסק בפרנסתו, האם רשאי לפנות את ליבו מדברי תורה?

השאלות
בפרשת
השבוע

כל התשובות בספר 'דרש דוד על התורה' לרכישה התקשרו 02-5609000

מתחילים עם ספרי

ארגון 'אחינו ו'דרשו' מזמינים אותך להיות שותף
מגוון רחב של כלי כסף, וכל ספרי 'דרשו' עד לשווי של
ובנוסף קבל כרטיסי הגרלה להגרלה

להלן מגוון אפשרויות

מתנה בשווי 533 ש"ח
15 מסלול מס'

בתרומה ע"ס 23 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 414 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'
כף הגשה לעוגה מְקֻסָּף
2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 533 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח
3 מסלול מס'

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
ספר 'חפץ חיים'
'דרש דוד מועדים' 2 כרכים
סכין לחלות מְקֻסָּף
2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 514 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח
14 מסלול מס'

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 360 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
סט 'חפץ חיים ושמירת הלשון'
סכין לחלות מְקֻסָּף
2 כרטיסים להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 508 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח
1 מסלול מס'

בתרומה ע"ס 20 ש"ח לחודש 12X חודשים
סה"כ 240 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
בהוצאת 'דרשו'
כרטיס להגרלה הגדולה
50.000 ש"ח

מתנה בשווי 320 ש"ח

להשתתפות וקבלת המתנות מוקד

את 'אלול' 'דרשו'

בזיכוי הרבים, ולזכות מיידית במתנות יקרות ערך:
1.340 ש"ח. על כל תרומה חודשית מ-20 ש"ח ומעלה.
הגדולה בשווי 50.000 ש"ח.

התרומות וקבלת המתנות:

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' **16**

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
סט 'חפץ חיים' ושמירת הלשון'
גביע יוקרתי מְכֻסֶּף
כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף
סכין לחלות מְכֻסֶּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 1,052 ש"ח
מסלול מס' **7**

בתרומה ע"ס 35 ש"ח לחודש 20X חודשים
סה"כ 700 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
ספר 'חפץ חיים'
הספר החדש 'מועד לדוד'
גביע יוקרתי מְכֻסֶּף
כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף
סכין לחלות מְכֻסֶּף
7 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 1.052 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח
מסלול מס' **6**

בתרומה ע"ס 27 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 486 ש"ח

מקבלים:
סט 'משנה ברורה' מהודר
גביע יוקרתי מְכֻסֶּף
4 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 650 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח
מסלול מס' **5**

בתרומה ע"ס 25 ש"ח לחודש 18X חודשים
סה"כ 450 ש"ח

מקבלים:
'חמשה חומשי תורה' בכרך אחד 'דרשו'
גביע יוקרתי מְכֻסֶּף
כף הגשה לעוגה מְכֻסֶּף
סכין לחלות מְכֻסֶּף
5 כרטיסים להגרלה הגדולה 50.000 ש"ח

מתנה בשווי 594 ש"ח

'אחינו' ו'דרשו': 02-5609000

יש לי מספיק זכויות, אני לא צריך עוד זכות. כך אמר. שלושה ימים לאחר מכן, עלה העשיר על מטוס. המטוס התרסק באוויר והעשיר נספה במקום.

"מספר הגאב"ד זצ"ל דברים אלו, כדרכו היה מבקש להפיק מוסר השכל מכל דבר, וכך אמר: 'זה לא מפני שאמר את המשפט הזה שאינו צריך עוד לזכות ולכן נספה. האדם הזה היה חייב מיתה משמים על דברים אחרים, אך ה' יתברך שהוא רחום וחנן נתן לו הזדמנות פז לפדות את המוות בצדקה, כנאמר 'צדקה תציל ממות'. וכמה שוטה היה אותו איש שלא השכיל לנצל את ההזדמנות שנקרתה בדרכו".

כוח הנאום שלו היה גדול, אמרנו לראב"ד. "הוא היה גם גאון בזה. גאון במציאת מסילות ללבם של הניצבים מולו. בין אם היה איש אחד עשיר שאותו ביקש להתרים לצדקה ובין אם היה זה קהל אדיר של רבבות אדם. הוא היה איש שהאמת שלו שבערה בקרבו, היא זו שדיברה וצעקה, ובקשה והתחננה.

"קשה היה להישאר אדיש אל מול דרשותיו חוצבי להבות האש, שבקעו היישר מבערת לבבו. פעם אמר הרב זצ"ל על עסקן גדול כי הוא היה 'מתורגמן' שהעביר את רחשי הציבור לאנשי השררה ולהיפך. כן ניתן לומר ולהמליץ עליו. הוא היה מתורגמן אמיתי, שידע לתרגם מצוקותיהם של ישראל מחד ומאידך להעביר את חובת השעה בשפה ברורה ונעימה.

"הוא היה מתורגמן אמיתי בין ישראל לבין אביהם שבשמים", שח הראב"ד וקולו נשנק בבכי שאי אפשר לשכוח. (מאיר ווסטהיים - 'בקהילה')

כל מי שביקר באנטוורפן, אינו יכול שלא להתפעם לנוכח החסד הטבעי, הספונטני, המובן מאליו, המאפיין כל אחת מקהילותיה וכל אחד מבניה. הגר"א שטרנבוך העיד בפנינו כי גם זה היה פועל יוצא של החינוך שנטע בבני המקום, הרב הבלתי נשכח, הגר"ח קרייסטוורטה. "דער רב" (הרב) בלשונו.

"אנטוורפן היא אכן עיר של חסד", השתבח הראב"ד. "לצער, לא מעטים שנמנו בעבר עם הנותנים, אינם יכולים לתת ולהעניק היום כבעבר. עם זאת, פעמים רבות חשבתי שאולי צריכים היו לחנך את הגבירים בארץ ישראל לתת כמו שנותנים פה. יש שם גבירים אדירים. נתינת צדקה היא חינוך. זה היה החינוך של הרב". ביקשנו לסבר את אוזנינו בחינוכו זה של הגר"ח, והראב"ד מועיל לבאר: "ככלל, הייתה לו גישה ('א' צוגאנג') לבעלי בתים. הם ראו בו כתובת לכל דבר, מבין בעסקים, נותן עצה בכל דבר בחיים. הוא היה רב שידוע כל דבר ושולט בכל תחום. זה קירב אליו את המון העם.

"לא אחת גולל בפניי את הימים הקשים אותם חווה מעבר לים כשהוא מכתת רגליו עבור עניי ירושלים. זה היה בימים שהתגורר בשיקגו שבארצות הברית, והוא היה משגר משם 'סקריפ' עבור העם היושב בציון. ה'סקריפ' היה מעין תלוש מחיה שעמו היו העניים בירושלים רוכשים בחנויות מסוימות.

"הרב זצ"ל היה עובר מבית לבית ומגייס כסף עבור כך, ושולח את הסקריפים לארץ ישראל.

"פעם, סיפר הרב זצ"ל, נכנס אצל יהודי עשיר גדול ובדבריו הצחים סיפר לו על הזכות הכבירה שבהחזקת תורה ובייחוד בירושלים עיר הקודש. התרברב הנגיד בפני הרב זצ"ל ואמר: ראבי,

לו היהודי: 'אני מודה לרב שבזכותו אורו עיני ועתה אני מכיר את מקומי וידע כי עלי עוד ללמוד הרבה עד שאהיה שוחט, אחזור לביתי, אלמד שם הלכות שחיטה על בורין ואז אולי אהיה שוחט'. רבי ישראל לא הירפה מלחזר אחר טובתו של היהודי, הוא ביקש מאחד מגדולי השוחטים בעיר לקבוע עמו חברותא וללמד אותו הלכות שחיטה, וביקש ממנו שלא יעזוב אותו עד שידע את כל ההלכות הנצרכות, פעולותיו של רבי ישראל לא נסתיימו בזאת, ועד שלא מצא לו קהילה הגונה לשמש בה כשוחט, לא שקט.

בני ביתו של רבי ישראל שאלו אותו מדוע התאמץ כל כך עבור היהודי הזה? ענה להם רבי ישראל: 'אכן כאשר הוא בא לבקש ממני סליחה, אמרתי לו שאני מוחל לו בלב שלם, אך היות ואני רק בשר ודם והוא אכן ביישני מאד, חששתי שתישאר בלבי איזו קפידה ושנאה עליו, לכן יצאתי מגדרי וחיפשתי להיטיב עמו יתר על המידה, כדי להוציא מלבי כל חשש טינה'.

רבי ישראל הרגיעו ואמר לו שהוא מוחל לו בלב שלם, ואין בלבו כל טינה כלפיו, ואף המשיך להתעניין בקורות אותו ושאל אותו לשם מה הגיע לוילנא? היהודי סיפר לרבי ישראל שהגיע לוילנא כדי לקבל סמיכה לשחיטה, "אם כן", אמר רבי ישראל בשמחה, "הרי חתני הוא מראשי הרבנים בעיר, אקרא לו ואבקש ממנו שיעזור לך לקבלת היתר לשחיטה".

חתנו של רבי ישראל, הגאון רבי אליהו אליעזר גרודזנסקי זצ"ל שאל אותו מעט בהלכות שחיטה, ונוכח לראות כי היהודי אינו יודע מימינו ומשמאלו בהל' שחיטה, ובוודאי שלא בהלכות בדיקות וטריפות. 'נכראה שעייף אתה מהדרך' הרגיע אותו רבי ישראל 'תנוח מעט ותבוא שנית בעוד כמה ימים'. היהודי הסתלק משם בבושת פנים ובלבו החליט שלא ישוב יותר להיבחן על הלכות שחיטה. משראה רבי ישראל כי הוא לא שב אליו, התעניין היכן הוא מתארח, והלך לשם ושאל אותו מדוע אינו בא להיבחן שוב? ענה

כל אותם הימים לקב"ה 'חנני אבא רחימא, רק עוד פעם יחידה בחיים לטבול במעין המטהר, חנני רק עוד פעם יחידה לברך 'שהכל' על מימיו החיים!!'...

כשהגיע רגע השחרור מהמחנה, בו ברגע שיצא לחרות, הזדרז האדמו"ר ופנה ראשונה במהירות אל הפלג החי ביער, וזינק אל תוך מימיו לטבול בהם, גם שתי מן המים מלוא לוגמיו אחרי שברך עליהם בהתרגשות רבה כפי שעוד לא ברך מעולם 'שהכל נהיה בדברו', והוסיף אדמו"ר זי"ע כשחתם סיפור זה, הלואי ואזכה עוד פעם אחת ויחידה בחיים לברך ככה 'שהכל נהיה בדברו'.

זוהי קרבת אלוקים ברמה הגבוהה ביותר לקיים את המצוות שאדם דש בעקביו בכזו מסירות ורוממות גדולה בכל עת וזמן!!

עלי אדמות וכה אמר אז לאותו צעיר 'אינני אומר לך תודה אני לא מנסה אפילו לחשוב כיצד לגמול לך עבור טובה זו כי רוצה אני שבעל הגמולות בכבודו ובעצמו ישלח שכרך עבור החסד הגדול שעשית עמדי, האח אכן אתה אינך מסוגל כלל לתפוס בשכל אנושי מה רב טוב וחסד גמלתני בשבת זו, הרי בלעדיך לא יכולתי לקיים את סעודת השבת'.

סיפר הגה"ח רבי שמואל אונסדארפער מחותנו של אדמו"ר זי"ע, ששמע בעצמו מפי קדשו אחרי ימים רבים כי בהיותו כלוא במשך תשעה חדשים במחנה 'מיהלדארף פנימה', היה רואה תמיד מול עיניו פלג מים זבים שקלחו מעבר לגדר, ברם הגדה היתה מחושמלת היה מסוכן אפילו להתקרב אליה, הוא התפלל איפוא

מה חשוב יותר? להחזיק עמלי תורה או לכתוב ספר תורה?

ספרים, וכן הסכים המקדש מעט (סי' ר"ע סק' כ"ד).
כתב החיי אדם (כלל ל"א סי' נ') שאם אין ידו משגת לכתוב
ספר תורה ויבוא עי"ז לבטול תורה שלא יהיה לו ש"ס ופוסקים,
הם קודמים למצות ספר תורה דתלמוד תורה קודם לספר תורה
שהרי מוכרים ספר תורה כדי ללמוד תורה.
וכתב וז"ל נראה לי דהספקת לומדי תורה קודם לכתובת ספר
תורה. ודלא כההמון שחושבים שכתובת ספר תורה מצוה שאין
למעלה ממנה, ובזה לבד
קונים עולם הבא ואינם נותנים
להספקת לומדי תורה כלל,
והם בחשק ילכו, ומכל שכן
שמפזרים בשעת נתינת ספר
תורה לבית הכנסת בסעודות
ורבוי נרות והוצאות מרובות,
ואלו ישמעו לדברי חכמים
בוודאי יותר טוב לפזר לעניים
לומדים עכ"ל.

מדבריו המאירים כלפידים
נלמד שמי שיש בידו מעות
להחזיק עמלי תורה או לכתוב
ספר תורה, המעלה העליונה
להחזיק עמלי תורה ולהרבות לימוד התורה יותר מלכתוב ספר תורה.
עוד יש להעיר במי שאמר שרוצה לקנות ספר קודש ואח"כ
נתברר שאינו צריך לספר, שיש לו בבית הכנסת, הורה הגרי"ש
אלישיב זצ"ל שיש בזה נדרי מצוה וחייב לקנות ספר זה או אחר
במחיר שתכנן.
והשי"ת יזכנו לעמול ולעסוק בתורתו באהבה.

מסכת סנהדרין דף כא: במצות כתיבת ספר תורה

- קניית ש"ס ופוסקים
- להחזיק עמלי תורה או לכתוב ספר תורה
- מבואר בסוגייתנו שיש מצוה על כל אחד מישראל לכתוב לו ספר תורה, וכתב הרא"ש (בהלכות ספר תורה בסוף מנחות) שזה נאמר לדורות הראשונים שהיו לומדים בספר תורה, אבל בזמנינו שכותבים ספר תורה ומניחים בבית הכנסת לקרוא בו ברבים, מצוה עשה כל על איש מישראל לכתוב חמישה חומשי תורה ומשנה וגמרא ומפרשים כדי ללמוד בהם. לכן בהם יש את הדינים של ספר תורה שאסור למכורם ואדם מצווה לכותבם. וכתב הבית יוסף שגם הרא"ש מודה שיש מצוה לכתוב ספר תורה, אלא שהוסיף שגם ספרי הש"ס ופוסקים בכלל המצווה ונוהג בהם דיני האיסור למכור ספר תורה, וג"ד הט"ז והגר"א. אבל הפרישה כתב דלהרא"ש צ"ל שעיקר מצות כתיבת ספר

תורה היא כדי ללמוד בו, וכהיום שיש ספרים אין לזלזל בספר תורה ללמוד מתוכו, א"כ הלימוד רק מתוך הספרים והם המצווה, וכן מצדד הש"ק.

כתב המשנה ברורה (סי' קנ"ג ס"ק ס"ג) בשם הפמ"ג צ"ע אם מותר למכור ספר תורה כדי לקנות ספרי ש"ס ופוסקים, שהרי מותר למכור ס"ת כדי ללמוד תורה, והרי אי אפשר ללמוד בלי

היכן ניתן להאזין לשיעור יומי מקוצר בהלכות שבת?

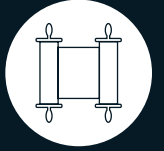
היכן ניתן בכמה דק' לרכוש ידיעות מקיפות בהלכה?

האזינו עכשיו לשיעורי

הרה"ג רבי אריה זילברשטיין שליט"א
כ-5 דק' ביום וזכיתם ללמוד את ה'דף היומי בהלכה'

077-2613337

שליחת מכתב בדואר לפני שבת כיצד שומרים שבת בימים הסמוכים לשבת? ומהיכן מודדים 'תחום שבת'?

שליחת מכתב לפני שבת

- במדינות שבהן רשות הדואר פועלת בשבת על ידי גויים, מותר לישראל להעביר מכתב לרשות הדואר אף בסוף השבוע, הגם שידוע ששליחת מכתב זה תעשה בשבת.
- (לדעת השולחן ערוך) יש חומרה מיוחדת בנוגע לשליחת מכתב בידי גוי; והיא - שאסור לשלחו בידי הגוי ליישוב שבו לא מתקיימת שליחת דואר קבועה ומסודרת, ופעמים שהאחראי על הדואר אינו נמצא במקום.
- האיסור הנ"ל בשליחת מכתב ליישוב שבו לא מתקיימת שליחת דואר קבועה - אינו אלא כשהמכתב כתוב בכתב עברי. ואם חתומת המכתב היא בכתב עברי - ספק אם הדבר מותר.

שמירת השבת בימים הסמוכים לשבת

- הימים הסמוכים לשבת נחשבים כ'שייכים' לשבת, ומוטלת החובה על האדם להזהר בשמירת השבת הקרבה ובאה. ולכן, אין לעשות בהם דבר העשוי לגרום לצורך בחילול שבת מאונס.
- בימים הסמוכים לשבת, אסור להתחיל בהפלגה ארוכה באייה אשר תמשך גם בשבת, משום ביטול מצות 'עונג שבת'. וכשההפלגה עשויה לגרום לצורך בחילול שבת, אסור הדבר אף משום כך.
- התחלת נסיעה ברכבת או במטוס בימים הסמוכים לשבת, כאשר הנסיעה תמשך לתוך השבת - אסורה אף כאשר אין בה חשש לעשיית מלאכה בשבת על ידי גוי עבור ישראל.
- בעבר היה המעבר בין מדינות שונות מתבצע באמצעות רכיבה על גמלים במדבר, בשיירה. רכיבה זו כרוכה באיסורים רבים, ואמרו חכמים, שמליל רביעי ואילך אסור לצאת בשיירה כזו.

איסור 'תחומין'

- חכמינו ז"ל אסרו על האדם להתרחק בשבת יותר מאלפים אמה מהמקום בו שהה ב'בין השמשות' שבכניסת השבת, ואיסור זה נקרא 'תחומין'.
- מקום הגבוה יותר מעשרה טפחים מהקרקע, אשר רוחבו פחות מארבעה טפחים, משום שאינו ראוי להליכה, יתכן שאין בו איסור תחומין; ובאיסור תחומין דרבנן ניתן להקל.
- בשטח המוקף במחיצות - נמדד 'תחום שבת' מהמחיצה והלאה. ובמקום פתוח - השטח שעד ארבע אמות נחשב כמקומו של אדם, ומדידת התחום היא משם והלאה.
- הנקלע בשבת למקום שיש בו חשש סכנת נפשות - חייב, כמובן, להתרחק ממנו; וכשיגיע לנקודה הראשונה שאין בה חשש סכנה, היא נחשבת למקומו בשבת זו, ומשם נמדד 'תחום שבת' שלו.
- הנקלע עם חפציו בכניסת השבת למקום סכנה, ומוכרח משום כך להמשיך אל מחוץ לתחום - אינו מחויב להותיר חלק מחפציו בתוך התחום למקום שבו היו חפציו בכניסת השבת.

מסירת עבודה לבעל מלאכה גוי

- מותר למסור עבודה לבעל מלאכה גוי בערב שבת אפילו בסמוך לשקיעה החמה, בקבלנות, עבור סכום קצוב מראש, ואף אם הוא מודיע שיעבוד בשבת.
- המוסר עבודה לבעל מלאכה גוי בקבלנות, ולא סיכם עם הגוי מאומה בנוגע לתשלום - מותר למסור לו העבודה רק כאשר ניתן לסיימה לפני שבת.
- גוי המציע מעצמו לישראל לעבוד עבורו בחינם, דומה הדבר לקבלנות תמורת סכום קצוב מראש, ומותר למסור לו עבודה בערב שבת אף בסמוך לשקיעת החמה.